PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO PRIMORJE

UREDNIŠTVO IN UPRAVA trg GOLDONI 1, I. NAD. Telefoni: Uredništvo 93-806 in 93-808 — Uprava 93-807

Rokopisi se ne vračajo.
OGLASI pri Upravi od 8.30 do 12 in od 15 do 18 - Tel. 93-807
CENE OGLASOV: Za vsak mm višine v širini enega stolpca: trgovski 40 lir, finančni in pravni 60 lir, osmrtnice 70 lir.

NAROČNINA

Cona A: mesečna 240, četrtletna 700, polletna 1300, celoletna 2400 lir; Cona B: 144, 414, 792, 1440 jugolir; FLRJ: 55, 165, 330, 650 din. Čekovni račun na ime «Ljudska založba»: Trst 11-5156; Reka 45-301; Ljubljana 60-4041-30.

Leto III - Cena 10 lir - 8 jugolir - 5 din. | TRST nedelja, 17. avgusta 1947 | Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. postale | Štev. 671

MALE EVROPSKE DRŽAVE

ne mislijo žrtvovati svoje gospodarske neodvisnosti in odkrivati svojih tajnosti bankrotskim voditeljem evropske «obnove» - Francozi hočejo doseči varnost tudi za potomce - Ameriško jeklo za Porurje

Washington, 16. — Pomožni tajnik za gospodarske zadeve ZDA in voditelj ameriške delegacije na konferenci v Washingtonu Thorp je v svojem govoru po radiu dejal, da pomeni porurski premog ključ za vse evropske probleme. ZDA, ki nekoč niso izvažale premoga, pošiljajo v Evropo mesečno 400 do 500 tisoč ton premoga. Po Thorpovem mnenju je poglavitno vprašanje v tem, da je treba nemške rudarje preskrbeti z zadostno hrano in stanovanji, povečanje proizvodnje pa bo mogoče doseči z modernizacijo rudniške opreme in s preosnovo prevoznih sredstev. General Clay je k tem besedam dostavil, da imajo ZDA namen podpirati Nemčijo na stroške katere koli druge evropske države.

Komunistični voditelj Maurice Thorez je danes izjavil, da Francija želi ameriško podporo, toda pod pogojem, da bo očuvana njena neodvisnost. Thorez je dostavil, da pomeni Marshallov načrt tudi obnovo Nemčije. Ker predstavlja ta obnova za Francijo nevarnost je po izjavah Thoreza treba previdno postopati, ker hočejo Francozi doseči varnost ne samo za svoje otroke, temveč tudi za otroke svojih otrok.

V Washingtonu je general Draper, gospodarski svetovalec poveljnika ameriških čet v Nemčiji Claya demantiral vesti ameriškega tiska, na podlagi katerih naj bi bile ZDA pripravljene poslati v Porurje 600 tisoč ton jekla, rekoč, da višina pošiljke še ni določena in da o njej šele razpravljajo delegati na angloameriški konferenci v Washingtonu. Angleški krogi komaj čakajo na izvršitev te pošiljke, ki bi nadomestila porursko jeklo. Angleška delegacija se zavzema tudi za to, da bi ZDA poslale v Porurje potrebne železniške stroje, 3000 vagonov in 350 tovornih avtomobilov.

Na washingtonski konferenci so ustanovili dva pododbora, in sicer za proučevanje železniških in rečnih transportov. Ustanovitev teh dveh odborov naj služi povečanju premogovne proizvodnje v Porurju.

Ameriški industrijec Lewis Brown, ki se je mudil par mesecev v industrijskih območjih Nemčije, je izjavil, da bi morali odrediti zaplembo vsake količine iz Porurja izvoženega premoga. Ta premog naj porabljajo izključno Nemčija in zapadna Evropa.

Moskovska «Izvestija» pišejo, da odbor za evropsko sodelovanje v Parizu ne pokaže nobenih uspehov. Na njegovo delo vpliva v prvi vrsti gospodarski polom onih držav, ki so za pariško konferenco dale pobudo. To velja v prvi vrsti po samih besedah Attleeja za Anglijo. Če je dala laburistična vlada takšen dokaz o svoji lastni želji, ostale države pariške gospodarske konference ne morejo mnogo pričakovati za rešitev lastnih gospodarskih težkoč. Zato so male evropske države po vseh Bevinovih govorih razočarane. Male države se tudi upirajo odgovoriti na vprašalno polo odbora za evropsko gospodarsko sodelovanje glede njihovih zalog in gospodarskih potreb. Te države nimajo potrebe odkrivati svojih tajnosti bankrotskim voditeljem evropske «obnove», žrtvovati svojo gospodarsko neodvisnost in pomagati jim iz njihovih gospodarskih težkoč. Tudi Italija je še nedavno na vse štiri strani sveta kričala o «angleško-francosko-italijanskem triumviratu» v pogledu obnove Evrope, vendar se je razburila, ko se je znašla pred tem, da podvržejo Italijo v odvisnost angleško-francoske industrije, ker Italiji manjkajo surovine. Zaradi tega je nepomembnost odbora za sodelovanje očitna.

Češkoslovaška delegacija v Trstu

Trst, 16. — Poročevalski urad Julijske krajine poroča, da so sedaj v teku razgovori med češkoslovaško delegacijo in ZVU glede plačil pristaniških pristojbin v Trstu za blago, ki se prevaža skozi to področje. Poročilo dodaja, da je vest, ki jo je glede tega objavil «Messaggero Veneto», netočna.

Razgovori bodo trajali več dni in o določbah sporazuma bodo javnost obvestili, ko bo ta dosežen. Načelnik delegacije je Albert Dudka.

Znižanje cene električni struji na Madžarskem

Budimpešta, 16. — Višji gospodarski svet na Madžarskem je sklenil, da bodo 20 odstotno znižanje cene električni struji, ki je veljalo do sedaj samo za Budimpešto, razširili na vso državo. Isti svet je razveljavil sklep o zvišanju cene mleku in mlečnim izdelkom ter sklenil, da veljajo dosedanje cene.

Trgovinska pogajanja FLRJ z raznimi državami

Jugoslovanska trgovinska delegacija pod vodstvom namestnika ministra za industrijo je prispela v London, kjer bo začela trgovinska in finančna pogajanja z britansko vlado. Pogajanja se bodo začela v ponedeljek.

Mešana jugoslovansko-holandska trgovinska komisija je imela od 1. do 14. avgusta redne seje. Delo komisije se je zaključilo s podpisom protokola za olajševanje zamenjave blaga med obema državama.

Trgovinske zamenjave med Jugoslavijo in državami Srednjega vzhoda so bile pred vojno zelo omejene. Trgovinska politika nove Jugoslavije pa teži za tem, da uvede s temi državami važnejše gospodarsko sodelovanje. V ta namen bo prihodnje dni odpotovala na Bližnji in Srednji vzhod jugoslovanska trgovinska delegacija.

Poziv mednarodne zveze

bivših političnih jetnikov vsem demokratičnim državam in narodom, ki so se borili proti fašističnim napadalcem

Svet mednarodne zveze bivših političnih jetnikov je s svojega zasedanja v Varšavi naslovil vsem demokratičnim državam in narodom, ki so se borili proti fašističnim napadalcem, poziv, naj ojačijo borbo proti ostankom fašizma. Poziv je sledeče vsebine:

Svet mednarodne zveze bivših političnih jetnikov z vznemirjenjem ugotavlja, da nemški fašistični zločinci, ki so plenili, terorizirali in preplavili s krvjo vso Evropo, še vedno nekaznovano delujejo na zapadnih zasedenih področjih Nemčije. Ti zločinci, ohrabreni po določenih anglosaških reakcionarnih elementih, zavzemajo vodilne položaje in postajajo vedno drznejši v svoji borbi proti miru in varnosti, proti svobodi in demokraciji. Na zapadnih zasedbenih področjih do sedaj še niso podvzeli odgovarjajočih ukrepov za izvajanje potsdamskih in drugih sklepov velikih držav. Demilitarizacija, denacifikacija in demokratizacija še niso izvedene.

Poziv prikazuje nato veliko nevarnost fašističnih režimov v Španiji in Grčiji, Francova Španija je raj za vojne zločince, eno od gnezd ponovnega poživljanja militarizma in evropske reakcije, ki sta naperjena proti demokratičnim državam. Upravičeno zgražanje povzroča dejstvo, da kljub sklepu OZN, da vlade vseh držav odpokličejo svoje diplomatične predstavnike iz Španije, niso vse vlade tega napravile in s tem pomagajo Francovi kliki, da nadaljuje teror nad španskim ljudstvom.

Svet mednarodne zveze bivših političnih jetnikov z ogorčenjem ugotavlja, da so najboljši rodoljubi človeštva, ki niso štedili svojega življenja v borbi proti fašističnim zavojevalcem, sedaj prisiljeni skrivati se pred grškimi monarhisti, pred tako imenovano «vlado» ki jo sestavljajo sovražniki grškega ljudstva, fašisti, izdajalci in kolaboracionisti.

Delegati organizacij 17 držav, ki so zastopani v Svetu — Albanije, Bolgarije, Belgije, Belorusije, Grčije, Nizozemske, Danske, Španije, Italije, Norveške, Poljske, Romunske, Sovjetske zveze, Ukrajine, Francije, Češkoslovaške in Jugoslavije se v imenu bivših političnih jetnikov in ravno tako v imenu desetin miljonov ljudi, ki so jih v fašističnih zaporih in koncentracijskih taboriščih pobili, obračajo na vse svobodoljubne narode sveta, na vse vlade demokratičnih držav s pozivom, da podvzamejo najodločnejše mere v borbi za končno iztrebljenje fašizma, naj se ta pojavi v kakršni koli obliki, in da vložijo vse svoje napore za zajamčenje splošne varnosti, trajnega miru in demokracije.

„Tokrat naj nas zavezniki poslušajo"

«L'Idea liberale», glasilo tržaške liberalne stranke prinaša v svoji zadnji številki članek pod gornjim naslovom.

Članek je zelo zanimiv iz več razlogov. Iz njega bomo povzeli glavne, vodilne misli, ker nočemo svojih čitateljev prikrajšati za užitek in zadoščenje, ki so ga izgubili, ker tednika ne berejo. Povzeli bomo dobesedno, ker boljšega dokaza za pravilnost našega stališča ne bi mogli najti.

Članek je napisan jasno in stvarno v tistem delu, kjer odkrito priznava imperialistično jedro italijanskega nacionalizma.

Kakšen je namen tega članka? Prepričati hočejo ZVU, da je vključitev SIAU-je in drugih političnih skupin v conski in občinski svet proti interesom ZDA, in s tem proti interesom ZVU. V svojem sedanjem sestavu so organi javne uprave, v interesu italijanskega nacionalizma. Zato se tu ne sme ničesar spremeniti (da bi bili v interesu tukajšnjega prebivalstva, tega si ne drznejo trditi!) Interes italijanskega nacionalizma pa je istočasno življenjski interes Anglosaksoncev. («Zdi se, da Anglosaksonci še nočejo razumeti velike resnice, da se v Trstu naši italijanski in njihovi življenjski interesi popolnoma krijejo»). Ker tudi ZVU tega ne razume in noče izvajati s potrebno doslednostjo smernic Trumanove doktrine (»one velike svetovne politike, ki se zdi, da so se jo ZDA odločile uveljaviti»). Zaradi tega bi bilo treba ZVU — ki je kakor mornar brez kompasa, brez povezave z «veliko svetovno politiko» — podvreči političnemu nadzorstvu. («Potrebno bi bilo politično nadzorstvo nad delom delegirane vlade»). Potegujejo se zato (krasni patrioti!) za neposredno intervencijo Anglosaksoncev v javno upravo cone A, ki bi jo bilo treba upravljati skladno s Trumanovo doktrino («Bodo-li znali, bodo-li hoteli Angleži in Amerikanci končno braniti linijo Trsta kot svoje lastne meje?»!). Zaključek: «Če mi (italijanski nacionalisti; op. ur.) rečemo «ne», bi želeli, da bi Angleži in Amerikanci razumeli vrednost naše odklonitve i da bi bili lahko pravični v svoji sodbi i da bi končno lahko zaščitili svoje lastne interese»!!

Jasneje se ni mogoče izraziti. Interesi tukajšnjega prebivalstva so tu postranska zadeva. ZVU mora braniti izključno interese italijanskega imperialističnega nacionalizma, ker so njegovi interesi istočasno interesi Vel. Britanije in Amerike. Conski in občinski svet zastopata hvalevredno interese italijanskega nacionalizma in s tem interese Vel. Britanije in ZDA. Zato morata ostati takšna kakršna sta. ZVU je s svojo dosedanjo politiko dokazala, da ne zna ali noče izvajati v praksi smernic Trumanove doktrine; zato morajo Anglosaksonci poslati v Trst politične komisarje, ki naj ZVU razsvetlijo in ji pomagajo iz zagate. Conski in občinski svet sta pripravljena. Tako pravijo.

In taki «nasveti» prihajajo od ljudi, ki imajo vedno polna usta svobode, demokracije, človeškega dostojanstva, civilizacije, kulture itd.! Kar se za njihovimi visokodonečimi besedami skriva, smo itak vedeli že preje; a hvaležni smo jim kljub temu, da so to odkrito in javno priznali, ker tako je postalo tudi slepim jasno, kdo je odkritosrčen demokrat, ki mu je glavna misel pravica in blagostanje ljudstva, in kdo obrambo svojih privilegijev odeva v demokratično frazo, da bi si jih mogel ohraniti čim dlje.

Nevarno manevriranje francoske socialistične stranke

Thorez poziva socialiste na enoten nastop proti skupnemu sovražniku

Lion 16. — Na kongresu francoske socialistične stranke so včeraj govorili delegati posameznih držav. Romunski delegat Voina je izjavil da ima romunska socialistična stranka pol milijona članov in da bodo romunski socialisti in komunisti izvedli enotnost delavskih strank in se s tem uprli vsakemu povratku reakcije. Holandski delegat Klein je omenil položaj, v katerem je Holandska zaradi indonezijskega spora. Poudaril je, da bo socialistična stranka izstopila iz vlade, če se bo sedanja «policijska akcija v Indoneziji spremenila v pravo vojno».

Nato je kongres razpravljal o poročilu socialistične parlamentarne skupine. Razni govorniki so poročilo kritizirali. Nato so glasovali o parlamentarnem poročilu, za katero je bilo oddanih 2889 glasov, proti pa 1202.

Danes je bilo na dnevnem redu poročilo o delovanju socialistične internacionale. Po mnenju poslanca Piverta bi morala biti politika francoske socialistične stranke razredno avtonomna politika. Po Pivertovem mnenju bi moral obstojati «socialistični center» za socialistične stranke vsega sveta.

Poslanec Lapie, član parlamentarne komisije za zunanje zadeve je glede Marshalovega načrta dejal, da ta ni bil predložen gospodarski komisiji pri OZN in da v tem obstoja njegova hiba. Končno sta poslanca Boutbien in Grumbach govorila o tem, da je treba socialistično internacionalo zemljepisno razširiti, pri čemer sta imela v mislih sprejem nemške socialistične stranke. Grumbach je izjavil, da so bili nemški socialisti vselej sovražni nacizmu, čeprav Francozi ne morejo pozabiti postopanja nacistične Nemčije.

Francoski tisk posveča sedanjemu kongresu socialistične stranke posebno pozornost. List «Franc Tireur» opozarja na različna stališča med socialisti in komunisti in na poskuse komunistične stranke za izvedbo enotnosti obeh delavskih strank. Sedanji kongres bo moral v kratkem izbrati svojega volivnega zaveznika, drugače bo socialistična stranka postala izločena med komunistično stranko in stranko M. R. P.

Maurice Thorez, tajnik komunistične stranke je v listu «Humanite» naslovil poslanico na delegate socialističnega kongresa. V tej poslanici opozarja na velike težkoče, ki ovirajo obnovo Francije in na težkoče tako v notranji kakor tudi zunanji politiki, ki delajo skrbi vsem delavcem in vsem demokratom. Thorez zaključuje s pozivom na enotnost proti reakciji. Komunisti in socialisti bi morali vselej, kadar zahteva položaj, nastopati enotno proti skupnemu sovražniku. List «Combat» piše, da socialistična stranka nevarno manevrira med vladno in opozicijsko politiko. Zato je naravnost ironija, da se delavska stranka združuje in naslanja na meščanske stranke. Socialistična stranka ni imela še nikoli večjega vpliva na množice kakor sedaj, toda pomanjkljivost obstoja v tem, da njeno delovanje v vladi ni zadostilo upanju in interesom delavskega razreda.

Na današnjem kongresu je govoril tudi Ramadier, ki je zanikal, da vodi sistematično protikomunistično politiko. Govoril je nato o težkem gospodarskem položaju in dejal, da vlada ni sprejela dogovora med Splošno konfederacijo dela in delodajalci, da prepreči zvišanje cen.

O Marshallovem načrtu je dejal, da ni Francija sprejela sodelovanje toliko zaradi eventuelnih materialnih koristi, pač pa zato, da prispeva pri obnovi Evrope. Dejal je dalje, da je treba Evropi zajamčiti porurski premog in notranje komunikacije na Renu in Donavi. Poudaril je tudi potrebo sodelovanja vseh evropskih držav s Sovjetsko zvezo.

Tuji novinarji pri madžarskih volitvah

Budimpešta, 16. — List «Szabadsag» poroča, da je nad 100 tujih novinarjev izrazilo željo, da bi prisostvovali prihodnjim volitvam na Madžarskem. Mnogo od teh predstavlja velike agencije zapadne Evrope in ZDA. List poudarja, da je vlada dovolila popolno svobodo tujim novinarjem in dala razne prednosti pri uporabi komunikacijskih sredstev.

Vladni podpredsednik Rakoši je na nekem zborovanju v zvezi s klevetami reakcionarnega tiska o novem volivnem zakonu izjavil, da bo na podlagi dosedanjih podatkov na volitvah volilo 200 tisoč volivcev več, kakor leta 1945. Dejal je tudi, da opozicijske stranke lahko svobodno prirejajo svoja zborovanja.

Holandski padalci na Javi

Lake Success, 16. — Holandski delegat Van Kleffens je predlagal, naj bi holandska in indonezijska vlada zbrali vsaka po eno državo kot članico razsodišča, ti dve državi pa bi določili tretjo. Poslale naj bi potem skupino svojih državljanov v Indonezijo, da si ogledajo položaj. Kleffens je izjavil, da holandska vlada ne sprejema imenovanja komisije v Varnostnem svetu, ker da je ta nepristojen.

Republikansko poročilo javja, da so se na zapadnem delu Jave spustili holandski padalci.

Velika nesreča v angleškem premogovniku

London, 16. — V velikem rovu premogovnika «William Pitt» v Whitehavnu je nastala eksplozija, pri čemer je ostalo zakopanih v rovu 123 rudarjev. Organizirali so reševalne skupine, ki neumorno delajo, da bi rešili svoje tovariše. Do sedaj se je posrečilo rešiti 11 rudarjev, ki so živi in nepoškodovani. Po 12 urah velikih naporov so našli trupla 40 rudarjev, drugih 45 ne daje nobenega znaka življenja. Rešilna dela so zelo težavna, ker morajo kopati prehod skozi 80 m skale. Bojijo se, da je pri nesreči zgubilo življenje 111 oseb.

Priprave za proslavo 800. obletnice Moskve

Moskva, 16. — Ministrski svet ZSSR je imenoval posebni odbor, ki bo organiziral svečanosti ob 800. obletnici ustanovitve Moskve.

Petkov obsojen na smrt

Sofija, 16. — Danes je sodišče obsodilo Nikolo Petkova na smrt z obešenjem, na izgubo državljanskih pravic in na 50 tisoč levov globe. Petkov ima možnost priziva na kasacijsko sodišče v roku 15 dni.

Polkovnik Ivanov, polk. Guergov in Atanasov so bili obsojeni na 15 let zapora prvi in na 6 let druga dva. Dimitrij Ivanov je bil obsojen na pet let zapora.

Vojne ladje morajo javiti svoj prihod v Suez

Kairo, 16, (AFP) — Egiptska vlada je sporočila Vel. Britaniji, Franciji, ZDA in vsem državam, ki se poslužujejo Sueškega kanala, da morajo o prihodu vsake vojne ladje v pristanišča kanala javiti vsaj 10 dni pred prihodom v Suez ali Port Said. Do sedaj ni bilo predvideno nobeno obvestilo.

PRVE TEŽKOČE na panameriški konferenci

Petropolis (Brazilija), 16. — Pred pričetkom današnje seje panameriške konference se je predsednik Fernandez Raul razgovarjal z zunanjim ministrom Paraguaya o tem, da bi paraguajske upornike povabili, naj pošljejo posebno delegacijo v Petropolis, kjer naj bi se določili pogoji za prenehanje državljanske vojne.

Na plenarni seji je govoril zunanji minister Uruguaya in izjavil, da stremi njegova dežela po miru, ki sloni na pravici. Nadalje se je zavzel za uvedbo načrtnosti v gospodarskih vprašanjih, da se na ta način zatre revščina.

Na konferenci je glavni tajnik OZN Trygve Lie imel govor, v katerem je poudaril, da so se v Petropolisu sestale ameriške države kot članice OZN, s tem da so dale zgled ostalim državam. Ameriški zunanji minister Marshall je dejal, da vlada ZDA soglaša s sklenitvijo obrambne pogodbe proti vsakemu morebitnemu napadalcu.

Argentinski zunanji minister je izjavil, da je Argentinija odločena sodelovati z ostalimi ameriškimi republikami glede obrambne pogodbe.

Bramuglia je mišljenja, naj bi se gospodarska vprašanja razmotrivala na posebni gospodarski konferenci. Isto stališče je zavzel tudi delegat Čilea.

Glede pogodbe o varnosti je nastopila težkoča. Če bi bila pogodba vnešena v OZN, bi ta za primer napada od strani katere koli panameriške republike imela pravico izneti zadevo pred Varnostni svet. Tamkaj pa bi imele ZDA pravico veta, proti čemur nimajo ostale ameriške države nobenega leka. Zaradi tega zahtevajo države Latinske Amerike za ta primer posebna jamstva.

Zastopnik Cube bo vsekakor predložil konferenci vprašanje «gospodarskega napada». V tem ga podpira tudi Bolivija.

Senator Pepper napada politiko vlade ZDA

Washington, 16. — Demokratični senator Pepper je ostro napadel zunanjo politiko ZDA. Očital je vladi, da ničesar ne prispeva za napredek in osvoboditev zatiranih kolonialnih narodov in da podpira reakcionarne vlade.

Pepper je dalje izjavil, da povzročajo pogoji ZDA za gospodarsko pomoč nezaupanje. Pripomnil je: «Mi bi morali nuditi pomoč vsem državam, ki so je potrebne, vštevši Sovjetsko zvezo.

40.000 kitajskih dolarjev za 1 ameriškega

Nanking, 16. — Vlada bo razveljavila uradni tečaj za zamenjavo kitajskih in ameriških dolarjev v razmeju 12.000 proti 1. Odslej se bo uvoz in izvoz nasiljal na tečaj na protem trgu, ali z drugo besedo na črni borzi, ki je 40.000 kitajskih dolarjev za enega ameriškega.

V Grčiji so aretirali več nameščencev sovjetskega poslaništva

Atene, 16. — Iz raznih krajev Grčije prihajajo vesti o spopadih med partizani in vladno vojsko.

Glavni tajnik OZN je danes prejel novo albansko poročilo, da so grška letala od 1. julija do 7. avgusta 15 krat letela nad albanskim ozemljem. Dopisnik agencije «Tass» poroča iz Aten, da so grške oblasti zadnje čase aretirale in mučile več oseb, ki so uslužbene pri sovjetskem poslaništvu ali pa v zvezi s sovjetskim predstavništvom v Grčiji.

Današnja izdaja levičarskega lista «Elefteri Ellada» je bila zaplenjena, ker je objavila načrt demokratične ustave.

KRATKE VESTI

LONDON. — V kratkem bodo imeli poizkuse v prvim atomskih členom (pilo), ki so ga zgradili v Veliki Britaniji. Člen bo predvsem služil pri zdravniških raziskovanjih.

PRAGA. — V Marijanskih Laznih se je začel drugi kongres svetovne zveze društev za združene narode. Kongres bo trajal do 22. t. m. Jutri bo na plenarni seji govoril Masaryk.

JERUZALEM. — Med Arabci in Židi je prišlo v Tel Avivu in Jafi do novih spopadov, pri čemer je bilo nekaj mrtvih in ranjenih.

NOVI DELHI. 16. — Med novimi incidenti je bilo v Lahoreju ubitih 10 oseb in kakih 30 ranjenih. Policija je večkrat streljala na množico. Vlada Pakistana je danes prosila za sprejem v OZN.

BERLIN. — Med sovjetskim področjem v Nemčiji, ter Madžarsko in Bolgarijo so sklenili trgovinske dogovore. Plačila bodo izvrševali v dolarjih.

MOSKVA. — V Moskvo je prispel poljski minister za prehrano v spremstvu namestnika ministra za industrijo in trgovino.

Sofija, 16. — Po zadnjih podatkih je imela Bolgarija 1. januarja t. l. 7 milijonov in 22.206 prebivalcev.

Beograd, 16. (Tanjug) — Na podlagi trgovinskega dogovora med Jugoslavijo in ZSS je prispela v Beograd prva skupina sovjetskih avtomobilov «Zis». Pričakujejo drugo skupino avtomobilov, v kateri so tudi avtomobili znamke «Pobeda».

BUKARESTA. — L'sti poročajo, da so v kleteh banke Romaneasca, ki pripada članom Bratianuve stranke, našli velike količine živil in drugih potrebščin.

Danes se zaključi v Pragi mladinski festival

Praga, 16. (Tanjug) — Mednarodni mladinski festival se bo zaključil 17. t. m. z manifestacijo 100 tisoč mladincev vseh držav sveta. Velike povorke se bo udeležilo 60 tisoč češkoslovaških mladincev, ki so prišli v Prago, da prisostvujejo zaključni svečanosti festivala. Ob tej priliki bo govoril vladni predsednik Gottwald.

Včeraj so organizirali skupno manifestacijo pod imenom «Dan radosti in bratstva». Jugoslovansko folklorno skupino je 50 tisoč gledalcev pozdravilo. Sledila je kolesarska dirka, ki so se je udeležili češkoslovaški, jugoslovanski poljski in tržaški dirkači. Med folklornimi skupinami je dobila prvo nagrado Sovjetska zveza, drugo Jugoslavija, tretjo pa Bolgarija.

Velik ciklon v Mehiškem zalivu

Meksiko, 16. — Velik ciklon, ki že dva dni divja v Mehiškem zalivu, je danes zajel veliko pristanišče Tampico, kjer je poškodoval mnogo hiš. Več hiš je bilo poplavljenih in zveze z ostalo državo so prekinjene. Zdi se, da do sedaj ni bilo človeških žrtev, mnogo družin pa je ostalo brez strehe.

GONJA REAKCIONARNEGA TISKA proti demokratičnim vladam

Izjave ravnatelja tiskovnega urada zunanjega ministrstva FLRJ o jugoslovanskem predlogu OZN, o grških izzivanjih in o gospodarskih pogajanjih z Anglijo

Beograd, 16. — Ravnatelj tiskovnega urada jugoslovanskega zunanjega ministrstva Banević je na tiskovni konferenci v Beogradu izjavil, da je jugoslovanska vlada izročila glavnemu tajniku OZN predlog, naj bi v dnevni red drugega zasedanja glavne skupščine vnesli tudi vprašanje priporočil v zvezi s širjenjem potvorjenih vesti v primeru, da te škodujejo normalnim odnosom med državami in da so v nasprotstvu z načeli OZN.

Banević je izjavil, da sistematična gonja reakcionarnega tiska, ki jo nadzorujejo kapitalistični karteli in monopoli, seje sovraštvo, razdor in nezaupanje med narodi ter je sedaj dosegla tak obseg, da resno ogroža normalne odnose med narodi. Ta gonja je naperjena v prvi vrsti proti demokratičnim vladam. Omenil je nato klevete reakcionarnega tiska o Jugoslaviji in pripomnil, da bo ta predlog jugoslovanske vlade važen doprinos za utrditev mirnih odnosov med narodi.

Banević je nato govoril o ponovnih izzivanjih grških militaristov na jugoslovanski meji.

Govoril je dalje o obnovljenih gospodarskih pogajanjih med Anglijo in Jugoslavijo in dejal, da se nanašajo na vprašanje britanskih investicij v Jugoslaviji na jugoslovansko imovino v Veliki Britaniji, na predvojne dolgove in na bodoče gospodarske odnose, ki jih bo treba urediti z novim dogovorom o trgovinski izmenjavi, o plačilih in o trgovinski marnarici.

Nato je Banević dejal, da so v teku razgovori za sporazum o zračnih progah. V zvezi z dogovorom, ki so ga podpisali 31. julija v Londonu, je Banević izjavil, da so bile vse jugoslovanske ladje izročene jugoslovanski mornarici.

Dalje je omenil gospodarska pogajanja med Jugoslavijo in vojaškimi oblastmi anglo-ameriškega zasedbenega področja v Nemčiji, ki so se zaključila 11. avgusta. Pojasnil je, da so sklenili dogovor za zamenjavo blaga in tudi dogovor o plačilih in kreditih. Slednji znašajo 1 milijon dolarjev in dogovor bo veljal eno leto.

Končno je Banević omenil, da sta turška in strijska vlada dovolili večji skupini jugoslovanskih muslimanskih begunccev, ki so sedaj v taboriščih v Italiji, Avstriji in Nemčiji, prihod v Sirijo in Turčijo. Pripomnil je, da so med temi številni dezerterji, in da je jugoslovanska vlada poslala obema vladama protestno noto.

6. obletnica vstaje v Dalmaciji

Split, 16. — Po vsej Dalmaciji so 14. avgusta proslavili 6. obletnico vstaje dalmatinskega ljudstva proti fašističnemu zavojevalcu. Posebne slovesnosti so bile v Sinju, kjer so pred 6. leti prvi partizanski oddelki začeli osvobodilno borbo v Dalmaciji.

500 kanadskih Jugoslovanov se vrača v Jugoslavijo

New York, 16. — Iz Montreala je 13. t. m. odpotovala v Jugoslavijo skupina 500 jugoslovanskih izseljencev.

Vod Saratov-Moskva

Moskva, 16. (Tanjug) — Delavci in graditelji petrolejskega voda Saratov-Moskva so sporočili Stalinu, da so dela pri vodu dokončana.

Vod je dolg 843 km. Za njegovo dograditev je bilo potrebno izkopati 7 milijonov in pol kubičnih metrov zemlje ter položiti 50 tisoč ton jeklenih cevi. 125 km voda teče po močvirnatem in gozdnatem ozemlju.

GOSPODARSKI POLOŽAJ V ZDA

Moskovski list «Boljševik», je objavil pred kratkim članek o današnjem gospodarskem stanju v ZDA. Članek poudarja, da se je med drugo svetovno vojno proizvodni aparat v ZDA znatno razširil, da se je povečala finančna moč ameriškega kapitalizma, in da je prišlo do nagle okrepitve koncentracije in centralizacije kapitala. K okrepitvi procesa koncentracije in centralizacije je mnogo primomogla vladna politika pri razvrstitvi naročil vojnega materiala, ki je dajala prednost velikim podjetjem. Na račun države so zgradili veliko število podjetij, ki so jih pod zelo ugodnimi pogoji izročili monopolom v izkoriščanje. Sedaj prodajajo ta podjetja ali pa so jih že prodali največjim koncernom.

Ameriški kapitalisti so si med vojno nabrali ogromne dobičke. Na podlagi podatkov ministrstva za trgovino ZDA je čisti dobiček teh podjetij znašal med vojno 8,9 milijard dolarjev letno v primeri s 3,9 miljardami dolarjev v letih 1936-39. Koncentracija in centralizacija proizvodnje sta dovedli do osredotočenja gospodarske oblasti v roke maloštevilne skupine magnatov kapitala: vsako od 63 največjih podjetij ima sedaj nad 100 miljonov dolarjev. Ameriško gospodarstvo je v rokah peščice predstavnikov finančne oligarhije.

Po vojni je v ZDA ponovno nastalo vprašanje novih trgov. Ameriška industrija lahko danes proizvaja več blaga kakor pred vojno. Notranji trg pa zaradi omejene kupne moči ne more uporabiti tako ogromne količine blaga. Druga svetovna vojna je odstranila s svetovnih trgov dva konkurenta ZDA: Japonsko in Nemčijo. Tako so ZDA dobile nove trge: Evropo, Kitajsko in Japonsko.

V težnji za povečanjem izvoza industrijskih proizvodov prihajajo ZDA vedno v navzkrižje z Veliko Britanijo, za katero je vprašanje ohranitve in razširjenja izvoza življenjske važnosti. Že sedaj izpodriva ameriški monopolistični kapital angleški kapital s cele vrste trgov.

Ker so ZDA dosegle med vojno relativno visoko stopnjo proizvodnje zaradi izdelovanja vojnega materiala, ne morejo v mirni dobi s to povečano proizvodnjo nadaljevati. Zato bi sodelovanje in razširjenje trgovine s Sovjetsko zvezo omogočilo spopolnitev proizvodnega aparata ameriške industrije in zmanjšanje brezposelnosti. Toda sodelovanje med obema državama predpostavlja — kakor je izjavil Stalin v razgovoru s Stassenom — željo za sodelovanje.

Veliki kapitalisti so po vojni namenoma zavlačevali preokret industrije na mirnodobsko proizvodnjo in izkoriščali začasno prekinjenje v proizvodnji za ofenzivo na življenjski standard delavstva. Doba prehoda na mirnodobsko proizvodnjo izkazuje padec ravni industrijske proizvodnje. V februarju 1946 se je indeks industrijske proizvodnje v primeri z avgustom 1945 znižal skoraj za tretjino. Zaradi tega je narastla brezposelnost. Edino odložitev demobilizacije vojaštva je preprečila povišek brezposelnosti. Kapitalisti so seveda zvračali krivdo za težkoče pri rekonverziji na delavski razred.

Leta 1946 se je doba rekonverzije v glavnem zaključila in se je začel vzpon industrijske proizvodnje. Ta vzpon pa ni normalen. Prvi vzrok vzpona je v tem, da je prebivalstvo začelo trošiti svoje prihranke iz časa vojne. Drugi vzrok je v povišanju cen zaradi ukinjenja kontrole nad njimi. Tretji vzrok pa so vojaško-gospodarski ukrepi ameriške vlade. Nasprotno kakor je bilo po prvi svetovni vojni, imajo ZDA sedaj znatno vojno industrijo. Močni monopoli se tudi v mirni dobi bavijo s proizvajanjem orožja. Ti «trgovci smrti» žanjejo tudi po vojni ogromne dobičke ob izvrševanju naročil vojaških voditeljev.

Pisec opozarja nato, da se v ZDA izvaja načrt vojno-industrijske mobilizacije in da je militarizacija zadobila nepredviden razmah. Za znanstvena raziskovanja glede oboroževanja se potroši dvajsetkrat več, kakor so pred vojno potrošile vse znanstveno-raziskovalne ustanove. Vojni izdatki, ki so pred vojno znašali 7% vsega proračuna, so se v letu 1946-47 dvignili na približno 44% celotnega proračuna, skupno z izdatki za pokojnine veteranom in za izplačila vojnih posojil pa znašajo 80% celotnega proračuna.

Avtor ugotavlja dalje, da masa prebivalstva, ki bi morala biti glavni potrošnik, nima sredstev za nakupovanje blaga. Že ob koncu l. 1946 je proizvodnja nekaterih vrst blaga naletela na težkoče. Po priznanju samega ameriškega gospodarskega tiska nima današnji vzpon čvrste podlage. Lahko bo trajal dalje kakor po prvi svetovni vojni, a kriza, ki bo potem nastala, bo tem ostrejša.

Nato navaja pisec celo vrsto znakov, ki govore o bližajoči se krizi. O tem priča tudi padec tečaja vrednostnih papirjev. Kriza se naglo bliža tudi zaradi slabljenja kupne moči prebivalstva, zaradi ofenzive na življenjsko raven delavskega razreda in zaradi zmanjšanja poljedelskih pridelkov.

Razen med ameriškimi gospodarstveniki in podjetniki pa povzroča bližanje krize hiperprodukcije v ZDA, veliko zaskrbljenost tudi v Angliji, v kolikor bo ta kriza dovedla do zmanjšanja ameriških nabav surovin iz britanskih kolonij, ki bodo s svoje strani prisiljene znižati nabave angleškega blaga. Zato se v Angliji vedno pogosteje čujejo glasovi, da življenjske potrebe zahtevajo okrepitev trgovinskih zvez s Sovjetsko zvezo, katere gospodarstvo ni podvrženo krizam.

V ameriških vodilnih krogih se sedaj vodi borba o vprašanju, kako naj se izognejo krizi. En: zahtevajo povratek na «neomejeno privatno iniciativo». Drugi pa zahtevajo vmešavanje države v narodno gospodarstvo.

Na koncu opozarja pisec na poostritev notranje politične borbe v ZDA in na hudo borbo med monopolističnim kapitalom in delavskim razredom. Imperialistični krogi v ZDA pa hočejo okrepiti svojo nadvlado v mnogih državah, da se polastijo trgov in surovin. Vsiljujejo posojila pod suženjskimi pogoji mnogim državam in jih hočejo docela podjarmiti. Taka je ameriška politika na Kitajskem, v Grčiji, na Japonskem in drugod. Bližanje gospodarske krize ojačuje imperialistično ekspanzijo ZDA, kar bo dovedlo do še hujše zaostritve borbe v kapitalističnem svetu.

Skupni izlet jugoslovanskih kmetov

Reka, 16. — V letošnji turistični sezoni so kmetje neke vasi v bližini Zagreba organizirali prvi skupni izlet, da si ogledajo naravne lepote svoje domovine. Skupina šteje 409 kmetov, ki bodo obiskali Reko, Opatijo in Postojnsko jamo. Ob svojem povratku bo skupina priredila na Reki kulturni in umetniški večer.

Angleški mladinci na mladinski progi

London, 16. (Tanjug) — Skupina 39 angleških mladincev, ki potujejo na delo na mladinsko progo Samac-Sarajevo, je odpotovala iz Londona.

Skupno z mladinci je odpotovalo več angleških novinarjev in umetnikov. Med njimi so neki profesor akademije umetnosti v Lond

NOVA BOLGARIJA

Zgodovinsko zaslugo za preporod Bolgarije ima Otačestveni front (Domovinska fronta), ki je bil ustanovljen v najtežjih dneh zadnje vojne — 17. julija 1942. Tedaj se je začela borba za osvoboditev države, ki je zmagovito končala 9. septembra 1944. Otačestveni front je prevzel oblast.

Današnje glavne naloge nove Bolgarije niso lahke. Stara Bolgarija je bila zaostala poljedelska država kajti 80% prebivalstva se je ukvarjalo s kmetijstvom. Država ima okrog 6 milijonov 705 tisoč prebivalcev. Obstojajo vsi pogoji za industrializacijo in elektrifikacijo, zato mora Bolgarija dobiti dovolj močno industrijo, ki bo omogočila modernizacijo kmetijstva. Zato se tudi v Bolgariji kakor v Jugoslaviji gradijo predvsem elektrarne, železnice in tovarne. Zato pa je izdelan dveletni plan.

Na realizaciji tega plana dela ves bolgarski narod. Največ zaslug za to imajo sindikati, ki štejejo okrog četrt milijona delovnih ljudi. Približno 70% jih je delavcev. Bolgari imajo velik smisl za sindikalno organizacijo, tako da sindikati v resnici zaslužijo ime množične organizacije.

Važno vlogo pri izvedbi dveletnega plana igra tudi bolgarska mladina. Mladinske brigade se ustanavljajo v vseh delovnih kolektivih. To je prišlo do izraza predvsem pri zadnji žetvi. Številne žetvene delovne brigade imajo največjo zaslugo, da se je žetev pravočasno izvršila, kajti na podeželju se čuti pomanjkanje delovne sile, kar je v zvezi s pomanjkanjem kmetijskih strojev. Mladinske brigade so v prvih vrstah za izvršitev brezštevilnih bitk za izvršitev plana. Po načrtu plana je bilo treba zbrati v delovne brigade 35 tisoč mladincev in mladink, a zbralo se jih je 80 tisoč. Te brigade gradijo mladinsko progo Volujak-Pernik dolgo 52 km. Potem cesto «Mladinski klanec», ki bo preko težkega planinskega grebena vezala severno in južno Bolgarijo (32 km). Dalje gradijo mladinci največji jez v Bolgariji na reki Rosici — «Rostroj». In jez «Koprilka» pri mestu Kazanluku. Ponos Bolgarije pa je mladina, ki gradi novo mesto — Dimitrov grad, kajti bolgarska mladina je druga na svetu izza sovjetske mladine, ki sama gradi celo mesto. «Mladinski klanec» in «Rostroj», ki je 308 m dolg in 52 m visok jez, morata biti dovršena še letos. «Rostroj» bo služil za elektrarno s kapaciteto 5 milijonov letno in za namakanje 350 tisoč dekarjev zemlje. «Koprilka» bo 800 m dolga in 42 m visoka. Od jeza bo vodil prekop dolg 6 km delno pod zemljo do hidrocentral, ki bodo tri; kapaciteta vsake bo znašala 63 milijonov KWH.

Dimitrov grad bo zgrajen na reki Marici, na mestu kjer je sedaj samo železniška postaja in majhno naselje v kotlini bogati na premogu. Reka Marica bo dajala električno energijo za veliko tovarno dušika, umetnih gnojil in tovarno cementa. Razen tega bodo zgradili v tem mesecu še tovarno konserviranega sadja in zelenjave. Sedaj deluje že premogovnik in elektrarna «Marica I». Zgradili pa bodo še elektrarno «Marica II». Kemijska tovarna bo izdelovala letno 30 tisoč ton amonjaka, 60 tisoč ton dušične kisline, 40 tisoč ton kalcijevega solitra, 50 tisoč ton nitrofosfatne kisline itd.

Danes šteje Dimitrov grad okrog 9 tisoč prebivalcev, a leta 1949 bo štel 30 tisoč, čez pet let pa 50 tisoč in bo največje in najlepše delavsko naselje v Bolgariji.

Nagli razvoj industrializacije ne bi bil mogoč brez tesne gospodarske povezave s Sovjetsko zvezo, ki bo po novi trgovinski pogodbi Bolgariji dajala številne industrijske stroje in surovine ter kredit v znesku 5 milijonov dolarjev. Težka industrija je še zelo slabo razvita. Lani je proizvodnja bolgarskih premogovnikov znašala 3 milijone 509 tisoč ton premoga, letos pa mora doseči 4 milijone 500 tisoč ton, a leta 1948 — ob zaključku dveletnega plana — pa 4 milijone 900 tisoč ton; leta 1955 pa 6 milijonov ton. gradnjo topilnic svinca s kapaciteto 2000 ton poleg dosedanje kapacitete 1800 ton.

Zgradili bodo tudi tovarno avtomatičnih telefonskih central, tvornico turbo-agregatov za električne stroje in za elektrotehnični material.

Zgradili bodo tvornice za kemijsko predelavo lesa in za proizvodnjo rastlinskega kazeina.

Po planu bo zgrajeno več novih tovarn za konserviranje živil, tako da bo letna proizvodnja znašala 21 milijonov 250 tisoč kg konserv. Proizvodnja soli bo znašala letos 30 milijonov kg, a ob koncu plana 45 milijonov kg.

Tekstilna industrija proizvaja

OB PODPISU JUGOSLOVANSKO-BOLGARSKEGA SPORAZUMA

Podžigači: Razbili so nam naš krasni sod smodnika na Balkanu!...»

V novoizgrajene hiše se bo vselilo okrog 4 tisoč delavcev s svojimi rodbinami. Temelj novega mesta pa je bil položen šele 22. junija t. l.

Proizvodnja bolgarskih elektrarn bo znašala leta 1960 okrog 3 milijarde KHW, a lani je znašala 440 milijonov 400 tisoč KWH. Zgradili bodo še 19 hidrocentral in 14 kaloričnih elektrarn. Leta 1950 bo kapaciteta znašala 1 miliardo 360 milijonov KWH.

Proizvodnje železne rude, lignita, mangana, bakra, svinca, kroma itd. znaša šele 200 tisoč ton letno. Na koncu dveletke pa bo znašala 55% več. Plan predvideva elektrometalurško predelavo rude od 6000 ton in zgraditev jeklarn in valjarn, tako da bodo proizvajali že letos 2400 ton litega, 2800 ton kovanega in 8000 ton valjanega železa.

Razvila se bo tudi petrolejska industrija. Plan pa predvideva izgradnjo rafinerije nafte, ki bo letno predelala 1 milijon 300 tisoč ton surove nafte, 13 milijonov kg preje, a tkalnice 83 milijone kg bombažnih tkanin.

Pri izvršenju dveletnega plana igra poleg državnega gospodarskega sektorja važno vlogo tudi zadružni sektor. Zadrug je 1782 s 1 milijon 300 tisoč članov.

Prvi korak k napredku bolgarskega kmetijstva je bila agrarna reforma. V Bolgariji znaša število prebivalstva na 1 km2 obdelovalne zemlje 116. Pred agrarno reformo je 63% lastnikov zemlje imelo do 50 dekarjev zemlje, a skupaj 30% obdelovalne zemlje. Potrebno bi bilo 12,396.000 dekarjev zemlje, da bi na vsakega posestnika prišlo po 30 do 40 dekarjev, prišlo pa je komaj polovica tega, tako da je pomanjkanje znašalo 6 milijonov. To pomanjkanje so rešili tako: razdelili so 1,200.000 dekarjev veleposestniške zemlje, nekmetom je bilo odvzeto 500.000 dekarjev, od cerkvenih in občinskih veleposestev 1,500.000 dekarjev. Ostalo pa se pokriva z melioracijami itd. Toda brez melioracije in racionalizacije dela, agrarna reforma ne bi mogla rešiti težkega vprašanja, pri čemer igrajo zelo važno vlogo kmetijske delovne zadruge. Teh zadrug je danes 453 s 65.000 člani in s 1.800.000 dekarji zemlje. SZ je pomagala pri tem Bolgariji s traktorji in semeni.

Število šol, profesorjev in učiteljev naglo raste. Izdajanje časopisov in knjig se je silno dvignilo. Državnih gledališč, ki jih je bilo leta 1944 štiri, jih je sedaj 10. Muzeja pa sta bila samo dva, sedaj jih je 7.

Vidimo torej, da nova Bolgarija zavzema častno mesto med slovanskimi deželami in med vsemi naprednimi državami sveta.

Kako je drugje...

Objavljamo zanimiv odlomek iz pisma, ki ga je 11. t. m. pisala profesorica E. I. O. iz Basela svoji prijateljici v Trst in ki že 10 let čaka, da bi bila stalno nameščena na švicarski srednji šoli, ker so vsa mesta zasedena.

«Nameščena sem začasno v neki privatni ženski realki. Mogoče dobim na pomlad stalno službo, mogoče pa se bom tedaj tudi poročila. Če se bo to zgodilo, bom službo izgubila, ker v Baselskem kantonu (vsak kanton ali pokrajina ima v Švici svojo lastno avtonomno prosvetno zakonodajo. — Op. ur.) poročene žene nimajo pravice služiti v javnih šolah.... Zapustiti morajo svojo službo in se zavleči v gospodinjstvo! Dobro, pa naj bo tako. Trenutno ne morem še misliti na bodočnost. Življenje je zelo zapleteno in politična situacija tudi. Danes je možu zelo težko preživljati obitelj. Cene so zrasle bolj kot meze, dosti bolj. Pri nas je življenje izredno drago. Dela se le za stanovanje in hrano.

S svojim zaročencem sem bila tri tedne na Nizozemskem. Ima generalno zastopstvo nekih električnih aparatov za vso Švico. Vse te dneve sem preživela v glavnem na morski obali v Sheveningu pri mestu La Haye. Nato sva obiskala Delft, malo, mirno mesto, ki pa ni preveč dolgočasno. Obiskala sva tudi Amsterdam, Rotterdam, na severu Groningen, Leyden, in pregrade na Zuiderskem jezeru. Dežela je mnogo pretrpela zaradi vojne. Nemci («les boches») so ji prizadejali nepozabno gorje. Gorje tistemu, ki spregovori po nemško! Za nas Švicarce je ta pokrajina preveč ravna, nobenega grička ne opaziš. Vse je zgrajeno iz rdečih opek, mesta in vasi. Strašno monotono. Povsod pa vedno iste bele in črne krave, povsod belo in črno...

Vse je še vedno racioniranO, dobesedno prav vse. Sedaj je dežela uboga, vse hoče izvažati, a brez uvoza. V Švici je mnogo nizozemskega sira in čokolade, toda tam doli so te stvari zelo redke! Slavna delftska majolika (fajansa), se nikjer ne dobi, pa tudi v samem Delftu ne! Hočeš kupiti radijski aparat Philips, ki je nizozemski izdelek? Ni ga... Vse to zapušča Nizozemsko. Toda prebivalstvo nima prevelikih zahtev. Zadovoljno je, da so Nemci odšli iz dežele. Obnova ne napreduje preveč hitro, ker manjka gradiva in delavstvo, ki med vojno ni mnogo delalo, da ne bi s tem pomagalo Nemcem, se sedaj težko privaja novemu rednemu delu».

(In ta uboga Nizozemska seveda za svoje izvožene radijske aparate, sir, čokolado in fajanso nabavlja orožje za 120 tisoč mož močno vojsko, ki v Indoneziji ubija svobodoljubno ljudstvo, ki hoče biti neodvisno... Op. ur.).

Vidimo torej, da nova Bolgarija zavzena častno mesto med slovanskimi deželami in med vsemi naprednimi državami sveta.

6.9.1930 — 6.9.1947

PRIPRAVE

za žalno proslavo 17. obletnice bazoviških žrtev

Odbor za žalno proslavo 17. obletnice bazoviških žrtev sporoča, da bo letošnja proslava 6. in 7. septembra v Bazovici in v Trstu.

V Bazovici bo najprej za žrtve darovana sveta maša. Sledilo bo polaganje vencev na spomenik ter veliko zborovanje z govori, ki so jih razne organizacije že javile. Nastopili bodo tudi pevski zbori.

V Trstu pa bo najprej blagoslov grobov, zvečer pa v Domu pristaniških delavcev ali pa v gledališču «Nazionale» komemoracija z govori, recitacijami itd. v slovenščini in italijanščini.

Vse demokratične organizacije naj se po navodilih odbora že sedaj začnejo pripravljati za čim svečanejšo žalno proslavo tega našega velikega dne.

LIK ŽUPNIKA

JANKA KOSA

Izvedel sem za smrt župnika Kosa iz Gornje Branice. Umrl je nepričakovano, še pri dobrem zdravju star okrog 75 let. Žal mi je tega moža, enega tistih naših duhovnikov, ki so skozi vso borbo zvesto stali na strani svojega naroda.

Spoznal sem ga v jeseni 1944. l., ko so me ranjenega pripeljali v to vas. Nekega jutra me je prišel obiskat in mi prinesel breskev in vina. Radovedno sem ga opazoval. Bil je droben sivolas možiček, blagih, sivih oči in starčevsko zardelih lic. Na glavi je imel ponošen slamnik, na srajci zavihane rokave. Njegova zunanjost je bila kmečko preprosta in je vzbujala zaupanje. Dejal mi je, da je pasel svojo kozo ob poti iz Branice v Gaberje in da me je hotel nazaj gredoč obiskati. Od srca sem se mu nasmejal, ko mi je pravil, kako mu je koza ušla in kako jo je moral loviti. Takoj sem imel občutek, da imam pred seboj izredno dobrega, skromnega in poštenega moža. Ne spominjam se več, o čem sva se še pogovarjala, vem pa, da mi je bilo izredno prijetno in toplo pri duši, ko je odšel.

Gornja Branica je znana partizanska vas. Tu so se avgusta meseca leta 1941. ustavili prvi aktivisti, ki so prišli na Primorsko. S tistim dnem se je vas vključila v borbo. Tu ni bilo izdajalcev ne skrivačev in mnogi so popadali za svobodo. Samo Kantetova mati je dala tri sinove — in ostala sama.

V tej vasi je bil župnik Kos splošno priljubljen in spoštovan. Vsi vaščani so ponosni nanj in radi pripovedujejo, kako jih je vodil v Ajdovščino, ko se je tam prvič v zgodovini sestavila slovenska vlada. Na krmilo bicikla je pritrdil slovensko zastavo z rdečo zvezdo in je šel na čelu svojih faranov manifestirat za novo, svobodno Jugoslavijo. Tu se je udeležil svečanega kosila, kjer ga je pozdravil in se mu zahvalil minister tov. Kidrič.

Med ljudstvom kroži o njem ta-le anekdota:

Bilo je v času borbe. Ob priliki njegovega obiska pri nekem župniku, mu je ta zaupno potožil: «Ja, ampak če pridejo oni (partizani), bomo ob vero».

Stari župnik Kos se je zamislil in je odkimal: «Mislim, da ne. Če bo, bo mogoče ob bero (prispevek faranov duhovniku v naturi), ampak ob verone».

Vsi, ki so zvedeli za to, so se od srca nasmejali odgovoru starega in poštenega moža.

Nekega dne sem bil pri njem in mi je dejal, da je zjutraj maševal za «naše fante» (partizane) in njih zmago. Tiste dni je namreč ravno divjala večja nemška ofenziva na naše edinice. S Trnovske planote so se noč in dan čule zamolkle eksplozije min in regljanje avtomatskega orožja. Pri nas v Branici smo imeli 12 stopinj pod ničlo. Rob Trnovskega gozda se je belil v novozapadlem snegu.

Žalosten je majal župnik z glavo in mrmral:

«Ubogi fantje, ubogi fantje... Da bi se le vse dobro končalo!»

Ko sem ga videl zadnjič, sva sedela ob kozarcu vina njegovega pridelka in se pogovarjala o Rusiji. Govoril mi je o Napoleonu in o tem, kako Rusije ni še nihče premagal. Trdno je verjel, da je tudi nihče ne bo. Ob tej priložnosti sem tudi izvedel, da obvlada zelo dobro ruski jezik in da je prejemal še pod bivšo fašistično Italijo ruske časopise. Fašisti so ga zaradi tega zelo sovražili. Nekoč so ga tako pretepli, da je moral več dni ležati. Povedal mi je še, da je njegova največja želja, da bi se vsi Slovani združili.

Moje stanje se je poslabšalo in morali so me s pomočjo ponarejenih dokumentov prepeljati v tržaško bolnico. Župnika Kosa nisem več videl. Pozabil sem nanj. Sedaj pa, ko so mi povedali, da ga ni več, ga zopet vidim pred seboj takšnega kot je bil in spomin nanj je topel in prijeten.

Vsi partizani, ki smo ga poznali, smo bili deležni njegove dobre besede in gostoljubnosti, se ga bomo spominjali kot pravega, poštenega ljudskega duhovnika, zavednega Slovenca in Slovana, ki sta mu bili skrb za ljudstvo in osebno poštenje nad vse drugo.

Naj mirno počiva v naši domači slovenski zemlji, ki jo je ljubil.

Tudi «Demokracija» je priobčila članek o njegovi smrti. Strinjam se z njeno izjavo, da je bil župnik Kos velik slovanoljub. To je bilo res; in njegova velika želja, da bi se vsi Slovani združili, se mu je tudi izpolnila. Danes smo Slovani združeni in ni je sile, ki bi nas razbila!

O tem, ali je bil protikomunist, ali kaj drugega, mi ni nič znanega. Vem samo, da je odobraval borbo slovenskega naroda proti okupatorju, da je sovražil fašizem in da ni zdrknil v blato izdajstva kot se je to zgodilo pri mnogih naših duhovnikih. In to zadostuje, da se ga bomo vedno spominjali kot vzornega poštenjaka.

DUŠAN FURLAN

«USMILJENE» sestre

Zaščitna sestra Ivanka, ki opravlja v Bujah zdravstveno službo, se je pretekli teden oglasila kot po navadi v pisarni mestnega odbora ASIZZ in nam na naše vprašanje pripovedovala o svojem delu.

«V Buje, kjer je dobro urejena zdravstvena služba in kjer imajo okrajno ambulanto in Rdeči križ, sem prišla pred tremi meseci. Ti dve ustanovi sta nameščeni v domu starcev, v lični hiši, ki ji pripada tudi malo posestvo. Do letošnjega aprila je upravljalo ta dom pet usmiljenih sester in, ker so prihajale neprestane pritožbe, je ljudska oblast poslala tja ekonoma, ki naj bi uravnovesil zavoženo gospodarstvo in se prepričal, kaj se tam dogaja. Čim so sestre zaslutile, da ne bodo imele več prostih rok, da bi počele še nadalje, kar bi same hotele, in čim so opazile, da jih nadzoruje pri jedi, ki so si jo same zase posebej kuhale, so se brez besed pobrale in s seboj so odnesle iz ambulante ves inštrumentarij, da ni bilo mogoče v prvem času dati niti ene injekcije ne nuditi prve pomoči. Že ekonom je ugotovil, da niso dobili starci od celotnega vinskega pridelka nikoli kozarca vina. Kar so jim dale za praznike, so kupile in dale v račun. Na njegovo vprašanje, kam je šlo vse domače vino, so morale pač priznati, da ga je spila vsaka dnevno po pol litra. Za njimi ni ostalo drugega kot golazen in kletev, ki gre zdaj preko teh zdaj preko onih ustnic, ker ti stari ljudje ne morejo dati drugače duška svojemu srdu.

V odlomkih pripovedujejo, kakšno žlobudro so jedli. Za večerjo nezabeljen ohrovt, ki so ga malo okisale, drugi dan mineštra skuhana na ohrovtovi slani vodi, katera je ostala od prejšnjega dne. Ženam so še dale rjuhe, moški pa so spali na golih slamnjačah brez rjuh vsi polni uši in stenic, ker niso nikoli ničesar očistile. One pa so ležale v zgornjih prostorih in vsaka je imela kar dve žimnici. Z jajci kokoši, ki so jih redile, so se same mastile in vse meso od dveh prašičev so porabile zase. Nihče ni smel niti gledati v kuhinjo. Če je kdo potrkal, so hitro pomolile svoj nos skozi vrata in jih nagloma zaprle za seboj.

Čim sem prišla, smo se lotili temeljitega čiščenja. Od prejšnje umazanije in razdejanja ni ostalo niti sledu. S kreditom, ki je poprej zadostoval komaj za hrano, je že ekonom popravil razne majhne nedostatke pri vodi in razsvetljavi. Od maja do julija smo prebelili vse poslopje od zunaj in znotraj ter z dezinfekcijo uničili golazen. S pomočjo Pokrajinskega odbora za Istro, ki je določil poseben kredit, smo nabavili novo posteljno perilo. V čistih posteljah in na mehkih žimnicah so zdaj kot prerojeni in ne najdejo besed zahvale. Dvainsedemdesetletni starček, ki je ves zgrbljen od išiasa in se sam ne more ganiti, mi je priznal, ko sem ga umila, da ni bil še nikdar v življenju tako čist. S solzami v očeh mi je to povedal. Sestram je bilo to delo nerodno, zato so se ga tako izogibale. Namestili smo jih v zgornjo sobo, kjer so stanovale one, pritlično sobo pa smo preuredili v jedilnico, da tam končno jedo kot ljudje in ne posedajo več po hodniku, pred straniščem in po stopnicah vsak s svojim lončkom na kolenih. Tudi v kuhinjo se prismejejo prižgat cigareto. Štirideset jih dobijo na teden. S štirimi posteljami smo opremili bolniško sobo, kjer imajo bolniki mir, počitek in posebno postrežbo. Tu se sprejmejo tudi za prvo silo bolniki, ki pridejo od zunaj. Tu umirajoči ne motijo več ostalih. «Naj pridejo nazaj, da bodo videle, kako je treba delati in razumeti krščansko ljubezen, katere so jih bile polna samo usta», pravijo zdaj naše ženice, ki so šele sedaj lahko doumele, kaj pomeni ljudska oblast.»

Pred tremi leti na goriškem gradu

Danes, pred tremi leti so na goriškem gradu odjeknili streli, ki so zavedno zapečatili usodo dveh naših borcev za svobodo. Bila sta to tovariša Franc Hvalič, rojen 27. junija 1917 v Gorici in Trušnovec Bruno, rojen 16. septembra 1917 v Ajdovščini.

Poleg deset tisočev borcev, ki jih je dala Primorska za našo osvoboditev in ki so dali svoja življenja za izgon nacifašističnih krvnikov z naše zemlje, ostanejo imena teh dveh junaških borcev zapisana z zlatimi črkami v zgodovini naše osvobodilne borbe. V najlepših letih, polna žive domovinske ljubezni sta se vrinila v vrste nemške Wehrmacht, da bi laže in učinkoviteje delovala za našo skupno stvar. Dolge in dolge mesece sta z veliko požrtvovalnostjo in opreznostjo spravljala v naše vrste orožje in strelivo, ki sta jih odvzela okupatorju ter jih po tajnih zvezah in po skrivnih poteh dovažala partizanski vojski. Neprecenljive važnosti so bila poročila, ki sta jih dobavljala naši edinicam. Delo, ki sta ga

TRUŠNOVEC BRUNO

opravljala v službi domovine, so naše vojaške oblasti visoko cenile, saj je bilo v tistih letih orožje in strelivo, ki sta ga redno dobavljala našim oddelkom, dobrodošlo in neprecenljive vrednosti. Nič manj pa niso bila važna izvirna poročila, ki sta jih prejemala v sami operativni bazi nemških SS oddelkov. To njih konspirativno delo združeno s smrtno nevarnostjo sta opravljala z veliko srčnostjo in z zavestjo, da bo njih prizadevanje v veliki meri pripomoglo do zrušitve nemškega vojaškega potenciala, kar se je komaj čez leto dni tudi zgodilo. Ko so jih nemški oblastniži, podprti od slovenskih in laških izdajalskih band končno odkrili, sta znala molčati in vse muke in trpljenje, ki sta ga kusila ni moglo ukloniti njih jeklene volje, ki je stremela samo po enem cilju: proč z nacifašisti, smrt okupatorju!

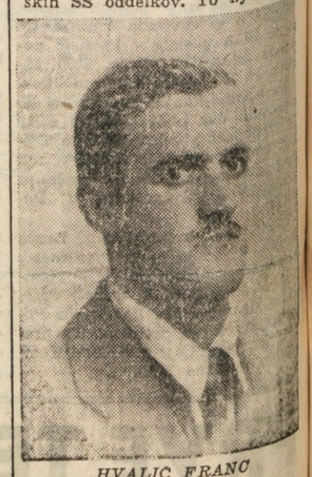

HVALIČ FRANC

Primorsko ljudstvo se ob tretji obletnici njune junaške smrti spominja teh dveh z veliko hvaležnostjo in jih postavlja za vzgled velike domovinske ljubezni vsem poznejšim rodovom. SLAVA JIM!

DANES
vsi
na RAZSTAVO DELA
v TOLMINU!

VEČERJA V BELI HIŠI

3

LOUIS ADAMIČ

«Pred nekaj dnevi», pripoveduje nato Adamič dalje, «sem v New Yorku slučajno slišal pripovedovati tajnika jugoslovanskega poslaništva v Washingtonu, kako je pred kakšim tednom tedanji jugoslovanski minister Fotič pozno popoldne prejel vabilo State Departmenta, naj pride čimprej podpisat važno listino, ki jo morajo objaviti ob petih. Ko je prišel tja, je Fotič našel že celo vrsto poslanikov in ministrov, ki so čakali. Kakor on, mnogi izmed njih niso vedeli, kaj je podpisoval prvi v vrsti. Uradoval je eden izmed pomočnikov zunanjega ministra in strašansko se mu je mudilo, da bi končal zadevo ob določeni uri. Zaradi Y «Yugoslavia» je bil Fotič zadnji na vrsti in je komaj utegnil prebrati listino, preden jo je podpisal in tako napravil Jugoslavijo za eno izmed članic Združenih narodov. Dejansko mu je pri vsej naglici kanila velika packa črnila na papir.»

Tako izvemo, kako bi bil «kraljevi» ambasador Fotič na diktat State Departmenta podpisal še vse kaj drugega, ne da bi vedel, za kaj gre. Kako sta govorila Roosevelt in Churchill o pristopu Albanije? Šlo je vendar za važno dejanje zgodovinskega pomena!

Gospod Robinzon (eden izmed gostov) je omenil kralja Zoga.

«Zog!» je kriknil Roosevelt.

Z zgornjim delom telesa se je pognal kvišku, zdelo se je skoraj, da vstaja. Vsi smo ga pogledali. Naslonil se je čez mizo in s prstom pomeril na Churchilla. «Winston, pozabila sva Zoga!»

Churchill je nabral ustnice, kakor bi hotel reči: Kaj pa zdaj? Sam bi najbrže zinil kar: No?

Ostali, ki smo začeli umevati šalo, smo se komaj zdrževali smeha.

«Albanija se bori na naši strani», je dejal predsednik. Popraskal se je po glavi. «Mislim da je pač tukaj kak albanski minister ali predstavnik — moramo ga pridobiti, da nam bo podpisal naš dokumentič.»

To nas je vse porazilo. Vsi smo se smejali na glas razen Churchilla in gospe Rooseveltove, nekateri izmed nas smo z Rooseveltom vred kar rjoveli. Gospa Rooseveltova se je smehljala, a je bila videti v zadregi ali vznemirjena. Churchillov obraz — s stisnjenimi ustnicami in napihnjenimi lici — je bil rdeč: podoba gargantuanca, ki ne da svojemu veselju duška. Pomežikaval je Stelli, ki ga je opazovala, dokler ji solze smeha niso zastrle vida.

Še vedno v smehu sem pomislil:

— Preveč je prepuščeno tema dvema... Dvojica vladarjev! Morebiti imenujeno po pravici njuni deželi demokratični, vendar bi lahko napolnili knjige s tem, česar ameriške in britanske ljudske množice ne vedo — in po vsej priliki ne bodo nikdar vedele... Ta stvar z listino Združenih narodov je osupljivo zabavna in obenem osupljivo strašna. Vendar domnevam, da je to način, kako poženeš v tek pomembne stvari. Morda je to edini način... In tako pravi eden izmed vladarjev drugemu čez mizo: «Ojej, pozabila sva Zoga!» Peklensko zabavno je to. In vendar kar preveč osebno, mimogrede, prevzetno, podvrženo naključju. Kaj sta še poleg tega upoštevala? Morda ravnata, da ne moreta bolje. Morda ravnata nenavadno dobro. Toda...»

V naslednjem poglavju pripoveduje Adamič, kako poskuša Roosevelt opozoriti Churchilla na Adamičevo knjigo «Two-Way Passage» in s tem na povojne probleme v Evropi. V debati poudarja predsednik razliko med Anglijo in Ameriko, kjer ne prevladuje angleški element, temveč mešanica različnih ras in narodov, a Churchill kakor da ga noče razumeti. Kmalu potem se gostje poslove. Adamič, ki je skrbno beležil vsako besedo in vsako kretnjo obeh državnikov, ju pozneje analizira sam pri sebi takole:

«Gospod predsednik!» Verjetno ogovarja Churchill Roosevelta tako, tudi kadar sta sama. Ga ima za tako sebičnega, da se mu s tem laska? Roosevelt ve pač tako dobro kakor Churchill sam, da ne gre za laskanje in se mu s tem Churchill ne podreja, temveč ga spričo okolnosti na fin način opozarja na lastno superiornost. Seveda se angleški običaji razlikujejo od ameriških. Roosevelt kliče malone vsakogar s krstnim imenom in ne spreminja svoje navade, da bi ugodil angleškemu načinu. Če ga Churchill na svoj način zavrača, Roosevelt to preprosto ignorira, in sicer kar sijajno! Hkrati pa sta «prijatelja» — morda celo bez narekovajev. Fascinirata drug drugega...

Churchill je trdnejši, bolj dognan. Tory od glave do peta. Kot človek bolj iz enega kosa kakor Roosevelt. Nobenih razpok ni v njem. Mrzel je. Trd. Premišljen. Zmožen v s e g a.

Verjetno je značilno zanj, kako se je vedel nocoj. Mršil se je, godrnjal in bil nestrpen, po vsej priliki pa je bila to tista daljnovidna, obvladana nestrpnost, pod katero se skriva neizmerno potrpljenje. Njegova zgodba kaže, da zna čakati, ne izgubljajoč pri tem cilja ali svojih koristi z vida.

Kako je zrl na Roosevelta!

Njegova morala, pravičnost, čast — vse je povezano s sistemom imperija. Kot toryjevski imperialistični rodoljub je pripravljen storiti prav vse, ne gleda na kakršne koli zakone ali pojme o dobrem in slabem, samo da bi nadaljeval, o čemer je prepričan, da je dobro — dobro za Anglijo, ki jo prav zdaj svet v svoji domišljiji istoveti z njegovim imenom. Njegova kiplingovska osebnost združuje v sebi tradicijo in etos britanskega imperija, anglosaške uspehe zadnjih stoletij in vse zmote in zločine, ki so jih spremljali. Lahko je pošten in nepošten hkrati. Poštenost in nepoštenost sta v njem kakor dve plati istega novca. Kjer sta z Rooseveltom različnega naziranja, je pripravljen in čaka, kako ga bo ukanil zaradi stvari, v katero verjame. To je politika, a to je tudi Churchill, ta čisto posebni politik. Takole si zamišlja stvar... «da bomo rešili Anglijo in imperij, ko bomo reševali sebe, da pa v mednarodni politiki izven vojnih zadev Roosevelt in ZDA ne bodo sposobni vodstva...»

Na drugem mestu pripomnja Adamič, da mu je gospa Roosevelt povedala: «Govorila sem s Churchillom včeraj in spet danes popoldne. Dejal je, da bomo ‚o s v o j i l i' evropske narode.» — Spričo tega se pisatelj zaskrbljeno sprašuje, kaj bo ukenil Roosevelt, da prepreči Churchillove imperialistične načrte? Kaj more storiti? Adamič si odgovarja:

«Nocoj je bil Roosevelt videti čudovit. Vse na njegovi osebnosti, kar je bilo moči na zunaj opaziti, je vzbujalo zaupanje. Toda ali je on sam ves prežet z zaupanjem? Ali je tak igralec, da samega sebe vara? Imeniten igralec je, vendar še prešibek, da bi skril, da igra...

(Se nadaljuje)

Rudarstvo - metalurgija v petletnem planu Jugoslavije

Petletni plan FLRJ posveča razvoju rudarske in metalurške industrije veliko pozornost; saj je gospodarska in obrambna moč vsake države odvisna od težke industrije, zlasti od železarstva in od strojne industrije. Ena izmed prvih nalog, ki jih petletka postavlja jugoslovanskim narodom, je zgraditev dovolj močne in sodobno opremljene težke industrije. V rudarstvo in metalurgijo bo Jugoslavija v teku petih let vložila 30 milijard dinarjev. Z rudarstvom in metalurgijo ni samo povezan splošni načrt za industrializacijo, temveč tudi načrt za elektrifikacijo.

Po petletnem planu se bo proizvodnja železne rude, železa in jekla za nekajkrat povečala. Proizvodnjo premoga bo Jugoslavija povečala za dvainpolkrat, proizvodnjo nafte pa za 450-krat. Prav tako bo znatno povečana proizvodnja bakra, svinca, antimona, alumnija ter drugih kovin in rud, ne le v primeru s predvojno proizvodnjo, temveč tudi v primeru z proizvodnjo v letu 1947.

Izkoriščanje novih rudnikov

Med novimi vrstami industrije, ki jih predvideva petletni plan, so železarne, ki bodo proizvajale v večjem obsegu kvalitetno jeklo, Bessemerjeve cevi in raznovrstne stroje. Petletni plan določa zgraditev in razširitev premogovnikov na že eksploatiranih ležiščih v Srbiji, Bosni, na Hrvatskem in Sloveniji. Poleg tega bo Jugoslavija v teku petletke odprla tudi nove premogovnike na ležiščih, ki jih doslej sploh ni izkoriščala. Na ta način se bo proizvodnja premoga dvignila na 16,500.000 ton, kar ustreza 1 toni na prebivalca. Tako bo Jugoslavija stopila v vrsto industrijsko razvitih dežel.

V smislu petletke se bo povečalo tudi kopanje železne rude v jugoslovanskih rudnikih, kar bo omogočilo razširitev že obstoječih podjetij za proizvodnjo železa in jekla ter zgraditev novega železarskega kombinata. Ob koncu petletke bo Jugoslavija proizvajala že 760.000 ton jekla letno. S tem bo dan osnovni pogoj za razvoj industrije. Jugoslavija ne bo več prisiljena uvazati iz tujine celo najpreprostejše železne izdelke.

Z izvajanjem petletke se bo povečala tudi proizvodnja nafte, kakor smo že ugotovili. Na ta način bo Jugoslavija laže krila svoje potrebe po pogonskem kurivu. Predelava bituminoznih škriljavcev bo Jugoslaviji dala še več pogonskega kuriva, poleg tega pa še nešteto raznih surovin za kemično industrijo.

Povečana proizvodnja pirita bo omogočila razvoj kemične industrije, ki bo dajala med drugim velike količine žveplene kisline; ta tvori osnovo kemične industrije in je glavna surovina za pridobivanje umetnega gnojila. S pomočjo večje uporabe umetnih gnojil bo mogoče izboljšati kakovost obdelane zemlje in tako povečati njen donos. Uporaba umetnih gnojil in lastna proizvodnja gospodarskih strojev bosta omogočili prehod od ekstenzivnega k intenzivnemu gospodarstvu, to se pravi k pridelovanju večjih množin pridelkov na isti površini zemlje.

Pridobivanje kovin, kakor bakra, svinca, cinka, aluminija in drugih ne bo omogočalo samo splošnega napredka dosedanje industrije, temveč tudi ustanovitev novih vrst industrije in tudi takšne, ki bo dajala proizvode visoke kakovosti, ki so potrebni za elektrifikacijo. S pomočjo teh kovin bo Jugoslavija lahko izdelovala tudi najbolj komplicirane stroje in najrazličnejše vrste orodja; med takšne stroje sodijo razni motorji, lokomotive in letala.

Moderne in higienične tovarne

Razvoj gospodarstva in posebno metalurgije se ne bo kazal le v graditvi novih podjetij in povečanj proizvodnji, temveč tudi v mehaniziranih sodobnih obratih, katerih storilnost bo zelo povečana. V rudnikih in metalurških podjetjih bo mnogo manj ročnega dela, tako da bodo zavladale spričo naprednejšega strojnega dela znosnejše razmere. Delavci, ki so v stari Jugoslaviji delali v nehigienskih in tehnično zaostalih obratih, v katerih je bilo često ogroženo celo njihovo življenje, bodo dosegli nove delovne pogoje.

To je ena največjih in najvažnejših sprememb, ki jih bo prinesel petletni plan v rudarstvo in metalurgijo. Tako se bodo jugoslovanska rudarska in metalurška podjetja spremenila v zares industrijska podjetja, kjer bodo stroji zamenjali težko ročno delo in v katerih se bodo delovni pogoji za delavstvo bistveno izboljšali.

Proizvodnja novih izdelkov

Po takšni popolni reorganizaciji in razširitvi rudarstva in metalurgije bo Jugoslaviji mogoče proizvajati najrazličnejše vrste izdelkov. Že dosedanje pridobivanje boljšega premoga, pridobivanje železa in raznih vrst jekla boljše kakovosti, kakor tudi pridobivanje novih aluminijastih polizdelkov, bakra, svinca in drugih kovin priča, da je mogoče z vztrajnim delom mnogo doseči; poleg tega so ti dosedanji uspehi tudi najboljše jamstvo za popolno izvedbo petletnega plana.

Omenili smo že nekatere nove proizvode, ki jih bo lahko proizvajala Jugoslavija. Poleg koksa naj navedemo črni ognjavarni material za izredno fina dela v metalurških in drugih podjetjih, valjane cevi in debelo pločevino, ki si brez njih ni mogoče zamisliti zgraditve kemične industrije in industrije težkih strojev, električnih naprav in ladjedelništva.

Že zdaj izdeluje Jugoslavija več vrst prvovrstnega jekla, sicer v majhnih količinah; vendar ti dosedanji uspehi kažejo, da jugoslovanski specialisti lahko rešijo tudi najtežja metalurška vprašanja. Jugoslovanske tovarne že proizvajajo nove kovine in kovinske zlitine. Prej so tuji kapitalistični lastniki rudnikov izvažali rudo ali polizdelke ter jih v svojih deželah dalje predelovali. Tako so Jugoslavijo primorali, da je za težke denarje uvažala proizvode iz lastnih jugoslovanskih surovin, ki so jih ti tujci izvažali.

Ko bo petletni plan izpolnjen ter bo urejeno rudarstva in metalurgije zaključena, bo Jugoslavija predelovala doma vse kovine in polizdelke; na drugi strani pa bo dragocene stranske proizvode, ki so jih prej kapitalisti puščali v nemar, izrabila za pridobivanje redkih in za jugoslovansko gospodarstvo neobhodno potrebnih proizvodov.

V skladu s celotnim planom določa petletni rudarski in metalurgiški načrt, da se mora dvigniti življenjski standard jugoslovanskih narodov in da treba vložiti mnogo dela za izboljšanje življenjskih in delovnih pogojev delavcev. To velja predvsem glede stanovanjskega vprašanja. V rudarstvu in metalurgiji zaposleni delavci in nameščenci morajo dobiti ustrezajoča stanovanja. Poleg tega je treba zgraditi stavbe za kulturne in javne ustanove. Zidanje delavskih hiš v rudarskih krajih je že pospešeno, tako da delavcem ne bo treba stanovati več v lopah ali pa hoditi na delo po več ur daleč.

V rudarstvu in metalurgiji še vedno primanjkuje kvalificiranih delavcev, inženirjev in tehnikov, prav tako geologov in raziskovalcev. Zato predvideva plan vzgojo vseh potrebnih strokovnih sil bodisi v nižjih in srednjih šolah bodisi na univerzah. Gre tudi za to, da se pritegnejo mlajše delovne sile, ki se bodo izpopolnjevale pri skupnem delu s starejšimi.

V bitki za gospodarski preporod države imata rudarstvo in metalurgija odločilno vlogo. Z izpolnitvijo rudarskega in metalurškega načrta bo ustvarjena podlaga za preobrazbo vseh drugih panog gospodarskega življenja v Jugoslaviji: kmetijstva, gozdarstva, lahke industrije, za proizvodnjo potrošnih predmetov, za železniški, vozni, avtomobilski in letalski promet.

PRAGA JE LETOŠNJA PRESTOLNICA MLADINE. ZBRALI SO SE ZASTOPNIKI 40 MILIJONSKE ARMADE, DA JASNO IN ODLOČNO MANIFESTIRAJO ZA DOKONČEN MIR IN SPRAVO MED NARODI, ZA DOKONČNO IZTREBLJENJE FASISTIČNE MISELNOSTI IN NACIONALNEGA ŠOVINIZMA, ZA MEDSEBOJNO SODELOVANJE IN POMOČ.

POLEG ČESKOSLOVAŠKIH MLADINCEV (NA

PRVI SLIKI MLADINKA V NARODNI NOŠI, JE PRAGA VIDELA SE 40.000 MLADINSKIH DELEGATOV, MED NJIMI MLADE LJUDI GRČIJE (NA SLIKI KAŽEJO DELEGATI NAPREDNE GRŠKE ORGANIZACIJE EPON-a SVOJE NARODNE PLESE) INDONEZIJE IN VIET-NAMA, KI SE MORAJO SE DANES BORITI ZA SVOBODO IN NAPREDEK PROTI DOMAČIM ALI TUJIM IZKORIŠČEVALCEM.

SEVEDA SO V PRAGI TUDI MLADINCI, KI SO VES ČAS VOJNE STALI V PRVIH VRSTAH V BORBI PROTI NACI-FAŠIZMU. KOT STARI VOJNI TOVARIŠI SO MED SEBOJ, SAJ SO SE-IN SE ŠE VEDNO BORE ZA ISTI CILJ. TAM SO DELEGATI ZSSR (NA SLIKI DELEGAT MONGOLSKE REPUBLIKE V NARODNI NOŠI), JUGOSLAVIJE, BOLGARIJE, POLJSKE, FRANCIJE IN DRUGIH DRŽAV. (NA ZADNJI SLIKI NAŠI DELEGATI SKUPNO Z NORVEŽANI).

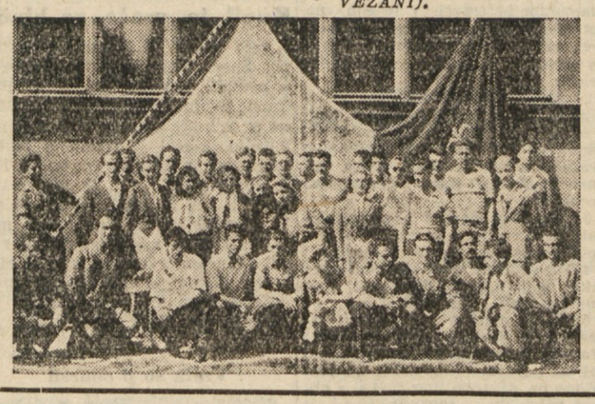

VLADIVOSTOK

VRATA SOVJETSKE ZVEZE V ŠIRNI SVET

Deset dni in enajst noči hiti brzovlak iz Moskve na Daljni vzhod. Po ravninah Preduralja, skozi Uralske gore, po Sibirski tajgi, mimo Bajkalskega jezera, čez Jablonski hrbet, v Cito in Habarovsk — potem se ustavi na poslednji postaji velike transsibirske železnice: v Vladivostoku.

Prijetno je prispeti po tako dolgi vožnji v Vladivostok v blagi jeseni ali v zgodnji pomladi. Vladivostok ne pozna hude zime. Tisti čas, ko prihaja na sibirski sever trda jesen ali ko se iz severnejših krajev šele polagoma umika zima, je v Vladivostoku toplo kakor na francoski rivieri.

Brž ko zapustite prostrani kolodvor, začutite bližino morja. Ob vsakem koraku spoznavate svojevrstno slikovitost velikega pristaniškega mesta. Vsepovsod hrumijo težki tovorni avtomobili in švigajo potniški avtomobili. Med množico ljudstva, ki se gibije po glavnih ulicah, srečujete predstavnike vsakovrstnih narodnosti.

V zalivu Zlati rog je vsak dan nešteto parnikov potniških in tovornih. Visoko se nad njimi dvigujejo orjaški žerjavi, ki natovarjajo sibirsko pšenico, srednjeazijski bombaž, uralsko kovino. Ves Vladivostok živi od pristanišča, prav tako kakor živi pristanišče v prid vsemu Daljnemu vzhodu.

Vladivostok imenujejo morska vrata velikanske dežele — vse tam od Urala do Primorja ob Tihem oceanu. Odtod se razpleta nepregledna mreža morskih poti v daljno prostranstvo Tihega oceana, na Kitajsko, v Zedinjene države Amerike, v zaledenelo Polarje. Vladivostok je največje in najbolj mehanizirano pristanišče Sovjetske zveze. Na njegovem ogromnem prostoru ne utihne trušč ne podnevi ne ponoči. Po asfaltiranih ploščadih nabrežja teče neprekinjena reka avtomobilov, potniških in tovornih, razpeljane so kratke proge od pristaniških skladišč do nakladališč. V tihem vodovju Zlatega roga se zrcalijo obrisi mogočnih pristaniških žerjavov. Tu najdeš vse, kar zmore sodobna pristaniška tehnika. Po zaslugi mehanizacije, nakladalnega in razkladalnega dela, so pristaniški delavci v Vladivostoku dosegli svetovni rekord v hitrostnem odpravljanju tovorov.

Tam stoje orjaki sovjetske trgovske mornarice, ki vzdržujejo gospodarske vezi Sovjetske zveze z vnanjim svetom. Ladje so se pravkar vrnile z daljnih poti in pripeljale v Vladivostok ananase s Formoze, čaj s Ceylona, najraznovrstnejše blago iz San Franciska. Pravkar jih raztovarjajo. Jutri ali pojutrišnjem bo spet prišel trenutek slovesa: poslednjič se bo priklonil pristaniški žerjav — in sirena bo zateglo oznanila, da je ta in ta ladja spet pripravljena za odhod. Druga za drugo zapuščajo velike ladje pristanišče v Vladivostoku in se usmerjajo na daljna pota — ta proti Sahalinu, druga na Kamčatko, tretja v Čukotko, na Kitajsko, v Honolulu in še vse dalje, vse dalje.

Izgubljaš se v labirintu ulic in uličic, ki so poneko̧d široke kakor veletoki, drugod pa tesne, in srečuješ vsepovsod značilnosti velike kulture, ki se je preselila na Daljni vzhod. Obstaneš pred palačo šele nedavno zgrajenega Zavoda inženirjev ribnega gospodarstva, v katerem bodo poslej vzgajali strokovnjake za sovjetsko ribno gospodarstvo na Daljnem vzhodu. Nista še minili dve leti, odkar je Sovjetska armada zadala smrtni udarec japonskemu imperializmu. Široko so se odprla pota sovjetski pomorski trgovini in ribolovu, ki sega po zmagi nad Japonsko vse do južnega Sahalina in tja do Kurilskih otokov.

Novi ljudje prihajajo v Vladivostok z vseh koncev Sovjetske zveze in mesto že komaj sprejema doseljence, ki so prišli iz Moskve in iz Harkova, iz Taškenta in Tbilisa, iz Novosibirska in Sverdlovska. Prišli so, da pomagajo izgraditi Vladivostok. Ta naloga zahteva delovnih rok. V četrti petletki se bo razvil Vladivostok v veličastno mesto Daljnega vzhoda. Kdor se hoče o tem prepričati, naj stopi v kabinet mestnega arhitekta Filatova, kjer si bo ogledal gradbene načrte jutrišnjega Vladivostoka v vseh podrobnostih.

Vladivostok bo pri vsem svojem velikem gospodarskem razvoju dostojno poskrbel tudi za kulturni dvig. Že zdaj ima štiri gledališča, a v novi petletki bodo zgradili še dve moderni gledališči. Od tajge v zaledju si bo Vladivostok spet prisvojil nekoliko hektarjev zemlje, da bodo zrasle nove stanovanjske kolonije in Vladivostok bo poskrbel za obilen okras. Po številnih ulicah bodo zrasli novi drevoredi. Centralni park bo osemkrat povečan. Zgradili bodo novi Primorski bulvar s subtropskim drevjem. Prav posebno privlačen pa bo Botanični vrt z obilnim južnim rastlinjem. V okolici bodo zrasla nova zdravilišča in okrevališča.

Da, le še nekaj let je treba potrpeti. In kdor bo ob koncu stalinske petletke prispel v Vladivostok, bo z občudovanjem spoznal, koliko ljubezni in truda vlaga Sovjetska zveza v svojo prestolnico Daljnega vzhoda, odkoder se na široko odpirajo vrata v širni svet.

Neverjeten dogodek

Kar se je primerilo Senji Kovaljovu, je zelo podobno dogodku, ki se je naključil njegovemu soimenjaku iz Gogoljeve povestice «Nos». Veliki pisatelj je ta doživljaj takole opisal:

«Uradnik Kovaljov se je zbudil precej zgodaj in zamrmral: brrr...., kar mu je bilo v navadi vselej, kadar se je zbudil, čeprav še sam ni vedel, zakaj tako. Kovaljov se je pretegnil in naročil, naj mu prineso zrcalce, ki je stalo na mizi. Rad bi bil pogledal mozoleo, ki mu je bil včeraj zrasel na nosu, pa je na svoje nemalo začudenje sprevidel, da nima več nosu.»

Ako ne bi pripovedoval o uradniku, marveč o Senji, tedaj bi bil moral Gogolj vsekakor zapisati takole:

«Petošolec Kovaljov iz razreda B se je zbudil precej pozno, ker je bilo zamujanje že njegova stara navada. Skušal je zamrmrati: brrr..., kar je navadno storil vselej, kadar se je zbudil, vendar je takoj začutil, da se mu usta nikakor nočejo odpreti. Kovaljov se je pretegnil in vzel zrcalce z mize. Rad bi bil videl modro liso, ki se mu je bila naredila pod očesom, ko je včeraj igral nogomet, pa je na svoje velikansko začudenje sprevidel, da se mu je glava spremenila — v nogometno žogo».

Nadaljnji dogodki so se odigrali takole:

Ko se je od groze ves oznojil in drhtel po vsem životu, je Senja planil s postelje. Ko je zaslišal materine korake, je brž zamotal svojo glavo, se pravi, nogometno žogo, v brisačo.

«Senja, čez petnajst minut bo že zvonilo»,» ga je strogo opomnila mati iz sosedne sobe. «Kar pohiti!»

Senja je tekel v šolo, lahkotno in brez vsake misli. Na svojih ramenih je čutil nenavadno lahkoto. V teku se mu je razvezala vrvica nogometne žoge in naš junak je začutil, da lahko blabeče z usnjenim jezičkom, s prav tistim, ki ga je treba vtakniti med notranjo gumo, se pravi med dušo in usnjeni omot nogometne žoge. Vse se je dobro skladalo: vnovič se mu je povrnil dar govora.

Da le ne bi tovariši opazili, kaj skriva fant pod brisačo!

Senja je pritekel v razred nekoliko trenutkov prej, preden je vstopil učitelj ruščine.

«Danes bomo ponavljali», je rekel učitelj. «Mimogrede naj povem, da se nekateri izmed vas pri tem ne bodo prehudo utrdili, ker sploh ne mislijo na izpite, ki so pred durmi.... Vzemimo na primer Kovaljova... Pripovedujejo, da Kovaljov že ves čas, odkar se je vreme zboljšalo, dan in dan bije nogometno žogo. To je vsekakor zelo prijetno razvedrilo, toda vse ima svoje meje. In če se ta reč ne spremeni, se pač bojim, da bo... e, pa pridi semkaj, Kovaljov!»

Senja je vedro pristopil k deski.

«Kakšne zaimke pa poznaš?»

«Koljko, Kuročkina in Pečka Mihina», je zganil Senja svoj usnjeni ježiček.

«Kaaj?»

«Seveda, ti so pri nas namestniki glavnih igralcev v moštvu».

«Čakaj, čakaj, ti govoriš nekam nejasno. Kateri pa so poglavitni deli stavka?»

«Vodja napada, — in to sem jaz!»

Učitelj je ves osupel pogledal Senjo.

«Kakšne norčije pa blebečeš? Ali sploh kaj misliš, kadar česnaš takšne neumnosti? Nu, pa mi povej kaj o številnikih!»

«Pet: ničla za nas!»

Učitelj je prebledel.

«Senja», je rekel dobrohotno, «gotovo te muči zob. Ves si se zavezal v brisačo, zato pač težko premišljuješ. Ali ti je znano, kdaj uporabljamo klicaj?»

«Ob prostem strelu! Penale!»

«Lepo te prosim, saj sem ti rekel, da ne hlastaj...»

«Ofsajd, nogometaš zapusti igrišče!»

«Da, da», je žalostno rekel učitelj. «Jasno, da mora nogometaš zapustiti tekmo».

....Pravijo, da Senja Kovaljov zdaj venomer išče svojo glavo na nogometnem igrišču, ker jo je po splošni sodbi tam res tudi izgubil.

Ali pa jo bo našel, še preden se prično izpiti, — tega nikakor ne vemo. (Iz ruščine).

Ne smemo več čakati

Če danes pogledamo tja, kjer smo se pripravljali za naše telovadne nastope, s katerimi smo dosegli na prireditvah veličastne slike, ki jih ne bomo nikoli pozabili, vidimo, da prav danes mladinci in mladinke telovadbo po malem zanemarjajo. Le redki so, ki se z njo bavijo. Menda čakajo na tisti mesec, ki bo zopet enkrat stopil pred nas, ko se bomo v zadnjem trenutku vrgli na vaje. Ne rečemo, da ne bomo ničesar dosegli, nasprotno, prepričani smo, da bomo dali iz sebe vse, kar smo že neštetokrat storili in

Mimohod telovadcev in telovadk na letošnjem nastopu na stadionu moskovskega Dinamo.

pokazali, da smo zmožni tudi marsikaj doseči.

Pri tem se nam pa vrinja vprašanje, če bi lahko v našem delu tudi napredovali. Če pogledamo na primer Čehe, ki so po svoji stari tradiciji v telovadbi dosegli visoko stopnjo, tedaj vidimo (gorimo še vedno samo za primer), da so se pričeli pripravljati za vsesokolski zlet, ki bo prihodnje leto v Pragi — že lani. Tako bomo tudi drugo leto čisto lahko razumeli tisto tehnično dovršenost in skladnost, ki bi nas sicer presenečala. Vzeli so si čas in že danes lahko že naprej prerokujemo, da bodo temeljiti in precizni.

Sedaj pa zopet k nam. V teh dneh nam pripravljajo strokovni vaje, s katerimi bomo nastopili prihodnje leto. Ne smemo več čakati. Se predno bodo vaje sestavljene moramo pričeti sodno vadbo, redno vsak teden po dvakrat in ne tako, kot sedaj, ko smo telovadili samo, kadar je bilo treba kaj pokazati.

Telovadili bomo, ker telovadbo ljubimo, ker hočemo, da se nam telo razgibije tudi drugače kot pri delu, ki ga opravljamo vsak dan. Samo eno bomo dosegli: kot iskušeni telovadci bomo vsakokrat nove vaje takoj razumeli, ker se bomo naučili gibov, ki jih bomo z vsakimi novimi vajami samo še v drugi obliki povezali.

Morda bo kdo ugovarjal, da ni prostorov za telovadbo. To je precej slabo izgovor; pri nas lahko šele v novembru telovadimo na prostem kar nam še več koristi, kakor prah, ki ga pozimi požiramo v telovadnicah.

Telovadba nam mora postati zahteva, ki ji moramo ugoditi, kot nam je zrak ali pa želja vsakega posameznika po kulturnem napredku. Isto nam more biti, koli je navdušenemu nogometašu nogomet, lahkoatletu trening in plezalcu v planinah stene, kjer pokaže vse svoje znanje in potem uživa, ko jih je premagal.

Mnogo nam nudi telovadba. Pri njej dobimo vztrajnost, ki jo potrebujemo na vsakem koraku v naši želji po dosegi tistega, kar bi radi. O ponavljanju vaj se razvije med telovadci tudi tekmovanje, vsak gleda svojega soseda, če dela on bolje od njega in v tem vidimo, da smo sposobni tudi tistega, česar smo v prvem trenutku mislili, da ne bomo nikoli naredili.

Pri telovadbi pa mora vladati red. Vsakdo se pokorava disciplini, ki jo smatra za nekaj potrebnega in tudi to je važno spoznanje, ki ga dobi mlad človek v mladih letih.

Pri telovadbi koristimo tudi našemu telesu. Mlad človek, ki ne goji nobenega športa, ostane nerazvit. Če pa pogledamo telovadca, ki redno obiskuje telovadbo, bomo videli njegovo razvito telo, ki bo sposobno upirati se vsem zunanjim vplivom in boleznim. Njegov organizem je discipliniran, pri telovadbi se je nabral toliko zdravja, da lahko kljubuje vsem neprilikam.

Telovadnice nam nudijo mnogo, samo najti moramo že enkrat pot vanje. Če jih nimamo po naših vaseh, tedaj jih izgradimo! Mladini, ki je neštetokrat dokazala, da ji ni nič nemogoče, bo tudi to pot uspelo.

Lahkoatletsko prvenstvo FLRJ

V Celju se je na praznik pričelo tekmovanje za jugoslovansko državno prvenstvo v lahki atletiki. V prvem dnevu so bila v glavnem predtekmovanja, odpravili so pa tudi nekaj finalnih točk. Tako je Slanac (Mladost Zgb.) dosegel odličen rezultat na 110 m 11,1 v teku na 110 m z zaprekami je bil prvi Srp (Ml. Zgb.) 15,5, v metu kopja Vujačič Miro (Partizan) 58.64, metu krogle Sarčevič (Ml. Zgb.) 14.1. V štafeti 4x400 m se je plasiral na prvo mesto Partizan s 3,25,3. Tekmovanje se nadaljuje.

FRANCIJA DANES

Splošni indeks cen je v vzporedbi s predvojnim 936 krat večji; kupna moč delavstva se je zmanjšala za 50%; zasebni zlati zakladi so se povečali petkrat, medtem ko se je zlata rezerva narodne banke zmanjšala za polovico: to je v kratkem tako imenovani «pogled na panoramo današnje francoske situacije».

Življenjski pogoji francoskega delavstva so z vseh vidikov zelo slabi. Vsekakor se sedanja Ramadier-ova socialistična vlada žilavo upira vsem zahtevam sindikatov: V najvišjem interesu domovine, pravijo, toda pred gospodarskim prodiranjem ZDA v francoske zadeve kimajo z glavami in ne rečejo nič.

To je zato — se komentira — ker so Amerikanci s svojim Marshallovim planom dokazali «očividno velikodušnost».

Toda delavstvo, ki ima manjšo diplomatično kulturo, toda več občutka, pravi, da tako imenovana Trumanovo mednarodno gospodarstvo ni nič drugega kot navadna potreba ustvariti za ameriške imperialiste izvozna tržišča, s pomočjo katerih se hočejo izogniti krizi, ki preti ZDA.

Gospodarski in politični komentatorji listov «Le Monde» in «Aube» trdijo seveda, kakor je znano, ravno nasprotno.

Resnica pa je, da so Amerikanci začeli svojo politiko «pomoči» s tem, da so zmanjšali izvoz ruskega premoga v Francijo, ki je stal 1236 frankov po toni, zato da bi v zamenjavo pošiljali svoj premog, ki je po kakovosti slabši in ki stane 2418 frankov po toni, kar znaša za Francijo povišanje stroškov v samo enem polletju za 3 milijarde in 600 milijonov frankov.

Isto trdijo glede dostave žita, katerega cene rastejo vsak mesec in ga Francija mora plačati v gotovini in v dolarjih. Gotovo je, da je francoska industrija na najboljši poti, da jo bo kontroliral ameriški kapital in da ves gospodarski sistem postaja vedno revnejši.

Zaradi ameriške ekspanzivnosti se že sedaj nahajajo nekatere industrijske panoge kot na primer avtomobilska in kinomatografska v zelo težki situaciji. Zato resnično ne bi bilo treba ničesar več dodati k temu, da bi se razumelo, kako netočne, in sicer hote netočne, so bile trditve Ramadierove vlade, ki pravijo, da na pariški konferenci ni bila okrnjena načela neodvisnosti in nacionalne suverenosti.

Položaj v Franciji pa je postal še bolj kritičen zaradi ogromnih izdatkov, ki jih mora država žrtvovati za kolonialne vojne v Indokini in na Madagaskarju ter za vzdrževanje čet v ostalih kolonijah. Cene kruha, tobaka, železniškega prometa se vsak dan bolj večajo.

Delavski razred je najbolj prizadet, pa mora razen tega nositi glavno težo obnove države, kajti kapitalistični vladajoči razred, ki je najbolj odgovoren za porast Francije in za sedanjo težko gospodarsko situacijo, se za obnovo skoro nič ne briga.

V tej povojni Franciji, ki še vedno išče pravo pot, je edini resnično zdrav pojav samo zavest delavskega razreda, ki se odločno bori za obrambo demokracije in za neodvisnost lastne države.

Francoski sindikati (Glavna zveza dela) so izdelali in predložili vladi finančni načrt, ki bi omogočil konsolidirati položaj države in glavna bremena obnove naložil trustom in bankam, ki so imele in imajo še sedaj največje zaslužke. Ramadier se je seveda temu upri.

Upravičenost zahtev delavskega razreda nam dokazujejo sledeči statistični podatki:

Francoska petrolejska družba je v zadnjih devetih mesecih za petkrat povišala zmogljivost produkcije, a drugih 25 družb je v 12 mesecih zaslužilo 623 milijone frankov čistega dobička v primeri s prejšnjimi 122 milijoni. Istočasno ko so kapitalisti kopičili zaslužke, je delavski razred sam s svojimi napori v mnogih industrijskih panogah prekosil proizvodnjo iz leta 1938. Tako je n. pr. proizvodnja premoga dosegla 120%. Takoj po osvoboditvi države so delavci zastavili vse svoje sile, v cilju povečanja proizvodnje do najvišje mere, seveda niso storili tega zaradi povečanja profitov kapitalistov, temveč zato da bi bilo francosko gospodarstvo neodvisno. Delovni polet rudarjev severnih pokrajin in Calaiskega prehoda, vztrajnost tovarniških kovinarjev v metalurgičnih tovarnah predstavljajo prav takšne vzglede visoke patriotične zavesti francoskega delavskega razreda.

Vsekakor omenjeni komentatorji «Aube» in «Le Monde», da omenimo samo dva, že dalj časa pridigata, da se je francoska industrija nahajala v kaotični situaciji, da je bilo nujno prositi pomoč v inozemstvu, da delavski razred ni imel ne moralne ne politične pravice do povišanja mezd in na kaj so sploh merile tiste «parole», postane jasno, ko je Marshall objavil famozen plan, katerega so komentatorji teh listov začeli takoj odobravati. Za vladne kroge pomenijo ameriške hegemonistične zahteve, čeprav vsebujejo podrejanje francoske industrije interesom ameriških trustov, edini mogoč način ohranitve njihovih razrednih položajev z vsemi privilegiji in nadvlado, ki jim jo to prinaša. In to je za francoske vladne kroge dovolj.

Splošno stavkovno gibanje je svetu dokazalo kljub opoziciji vseh strank, (tudi vodstvu socialistične stranke), kako je delavski razred v Franciji združen; istočasno pa je dokazalo, kako protiljudske so nekatere stranke, ki mislijo, da imajo pravico govoriti v imenu francoskega ljudstva.

Delavski razred v Franciji je bolj kot kdaj prej odločen, boriti se proti poskusom ustvarjanja tako imenovanega «zapadnega bloka» in proti pustolovščinam generala De Gaulla. Francoski delavski razred vztraja v borbi za ohranitev nacionalne neodvisnosti države v borbi, ki je vredna očetov Bastilje.

ANDRE' DELACLOUE

Copyright by — ATI —

Nekaj o našem primorskem otroku

Rada bi povedala našim materam, kako je fašizem ranil dušo našega slovenskega otroka in da to tudi ni moglo biti drugače. Prvo, kar sem ugotovila, je, da ne izražajo dovolj spoštovanja in ljubezni do svojega učitelja. Zakaj ne? Šola in dom sta bila za dobe fašizma v razcepu, nista delala z roko v roki, nista delala skupaj. Ko ste poslali otroka v šolo, mu niste mogli reči: «Ubogaj učitelja, poslušaj njegove besede, napiši si jih v spomin in dušo». Morale ste učiteljeva predavanja samo kritizirati in če se je vaš otrok protivil učitelju, ga ni ubogal, mu je nasprotoval, celo odgovarjal, ni bil pazljiv, se mu smejal, ste morale njegovo vedenje samo odobravati. Vsilili so vam učitelje, ki so imeli nalog uničiti našo kulturo, zato ste otroku skušale dopovedati, da to ni naš pravi učitelj. Tako je moralo biti.

A poglejmo, kaj se je dogajalo v otroški duši. V svoji nežni dobi ni mogel razumeti grobosti imperialistične politike in je doumel samo to, da mu je učitelj sovražno bitje, katerega ni treba ubogati, ni treba spoštovati in ceniti. To spoznanje je v njem raslo in danes, ko ga podučuje slovensko učiteljstvo, ga ne pozna dovolj. Mi učitelji to razumemo in hočemo polagoma ozdraviti dušo primorskega otroka. Naši primorski otroci nimajo vztrajnosti pri delu. Poskušajo in trudijo se, da bi sledili dve uri učiteljevim besedam, a pri tretji uri postaneže nepazljivi. Neki učenec mogoče zamahne z roko ali napravi grimaso, se malo popači, mogoče tudi po nesreči in ves razred bruhne v smeh, katerega pa ne skušajo premagati, temveč ga le večajo. Strmite in gledate te otroke in vam je težko, ne morete jih strogo kaznovati. Spomnite se, da je vzgajal te otroke že od prvega razreda dalje in še v predšolski dobi fašizem, ki je hlepel po zunanjem pompu, ki je iskal zunanjih uspehov, samo to, kar se že od daleč vidi in sliši. Ni se pa znal poglobiti v resne stvari, v bistvo učenja. Poleg tega ga otrok ni mogel popolnoma razumeti in ga je razumel le na pol. Zato je danes pred nami učenec, ki ne more vztrajno delati. Zapomni si nekaj malega, doma ne sede, da bi premislil nalogo, kakor jo je premislil naš otrok pred fašizmom, temveč z muko nekaj spiše, zapadel je površnosti, ki ni svojstvo našega značaja. Površnost je težka rana, vsekana v dušo naše mladine. Ali bo mogla površna mladina kaj doseči? Vse bo pričela, za vsako novost se bo navdušila, a do kraja ne bo izpeljala nobenega dela. Samo z doslednjo vzgojo doma in v šoli ji bomo kos in moramo ji biti kos.

Se zadnje bi rada navedla. To je nevljudno robato vedenje. Naši učenci tudi v višjih razredih rečejo «a» namesto prosim, ko se jih nekaj vpraša. Za uslugo se ne zahvalijo. Kakor majhnega otroka jih moramo opozarjati: «Reci hvala!» Precej truda je bilo treba, predno je razumel, da je lepo, če staremu človeku pomaga, da mu pobere list ali kredo, ki mu je padla na tla. Se danes se zgodi, da dobim učenca, ki sede v klop s kapo na glavi in noče razumeti, da se olikan učenec odkrije pri vstopu v razred. Kadar pozdravlja na cesti, tišči roke v žepu in zakliče: «Zdravo!» pogleda na streho, da še sama radovedno pogledam, koga tam pozdravlja. Da bi pozdravljali stare domačine, o tem ni govora. V vlaku, v tramvaju naši otroci preširno sedijo, ker so s svojimi lahkimi nogami prišli hitro do sedežev, a starček in žena z otročičkom v naročju s težavo stojita poleg mladih in neolikanih ljudi.

Nevljudnost naših otrok pa nima izvora v neki duševni popačenosti. Če ga pogledamo v oči, vidimo, da gleda iz njih dobra, zlata primorska duša. Nevljudnost je samo zunanja trda lupina, ki si jo je iz sramežljivosti brez potrebe nadela. To lupino moramo odstraniti in naj se vidi jedro in njegova lepota. Naše otroke čaka še veliko in častno delo. Ne šola ne dom ne smeta molče mimo tega, kar je na njih nezdravo, kar kvari njihov značaj, če hočemo, da ga bodo tudi častno izpolnjevali.

Učiteljica

TRŽAŠKI DNEVNIK

Kako poroča policija

Najmanj, kar lahko pričakujemo od civilne policije je to, da bi bila vsaj v svojih uradnih poročilih nepristranska. Da pa temu ni tako, nam jasno pokaže poročilo, ki so ga izdali včeraj o dogodkih prejšnjega večera v drevoredu 20. septembra in po drugih tržaških ulicah.

Poročilo govori o «komunističnih elementih, ki so se priklatili (sono calati) v središče mesta od Sv. Jakoba, iz predmestij in iz bližnjih vasi».

Mislimo, da če pridejo Šentjakobčani ali Svetoivančani v središče mesta po opravkih ali na sprehod, se s tem niso priklatili, ampak imajo kot pristni Tržačani — mnogo bolj pristni od velike večine onih, ki si lastijo monopol v drevoredu XX. septembra — pravico, da hodijo po katerem koli delu svojega mesta, ne da bi se vanj priklatili, kakor se je priklatil marsikateri član civilne policije. Enako pravico imajo nedvomno ljudje s Proseka, Opčin, Bazovice in drugih delov tržaške občine in Julijske krajine. Morda to ne ugaja piscu dotičnega poročila, toda to so dejstva, s katerimi se bo moral sprijazniti ne samo on, ampak tudi tisti časopisi, iz katerih morda žrpa frazeologijo za svoja poročila.

Tudi za ono drugo stranko, ki jo poročilo navaja kot Italijane ali protikomuniste, bi bilo mnogo bolj umestno drugo ime, bolj prikladno za tolpe Giuntovega tipa, ki bi rade uničile antifašiste, med katerimi so prav gotovo boljši Italijani od njih samih.

Kakor leta 1919

V petek zvečer ob 23. je šlo po drevoredu XX. septembra 6 delavcev: eden iz Turina, dva iz Milana, eden iz Sicilije, eden iz Furlanije in eden iz Trsta. V višini ulice Timeus so se srečali s skupno mladih ljudi, po izgledu študentov, ki so od delavcev zahtevali dokumente. Furlan jim je pokazal izkaznice Italijanske komunistične Partije, ki mu jo je pa eden od paglavcev iztrgal iz rok in se zadrl: «Smrt italijanskim komunistom!», nakar so delavci seveda reagirali. Nekateri izmed paglavcev pa so potegnili nože. Delavci pa so uspeli dvema nože iztrgati iz rok, med tem ko so ostali pobegnili. Pri tem je bil ranjen delavec Pietro Mariani iz Milana.

Eden od nožev se nahaja v redakciji lista «Lavoratore».

Brez komentarja.

„Soča"

glasilo Demokratične fronte

Izšla je četrta številka goriškega tednika «Soča», glasila goriških, beneških in kanalskih Slovencev.

Vsebina te številke je ravno tako pestra in zanimiva kakor ostale dosedanje številke tega tednika, ki je bil sprejet od goriškega ljudstva z veliko simpatijo. Tiskan je v dveh barvah in ga krasijo številne lepe slike. Posebno važen in čitanja vreden je članek, ki govori o I. kongresu Demokratične fronte goriških, beneških in kanalskih Slovencev, ki nas podrobno seznanja s potekom te važne konference, prinaša celoten program Fronte, referate in odmeve diskusije pozameznih delegatov. Zraven gospodarskih člankov prinaša aktualen spis o briških kolonih in zakupnih pogodbah, razgovor z mladinko, ki se je vrnila s praškega festivala in druge zanimivosti.

Naročnina tednika «Soča» je sledeča:

Mesečna lir 60, jugolir 40, lin 24
Četrtletna lir 170, jugolir 110, din 70
Polletna lir 320, jugolir 220, din 130
Letna lir 600, jugolir 400, din 240.

Naročnina se sprejema pri upravi lista v Gorici, Corso Roosevelt 33 II ali pa pri krajevnih kolportažah.

Preveč šovinistov na pošti

Gospa Mahnič Ivana živi že 15 let v Rimu s svojo hčerko. Ta mesec se je vrnila začasno v Trst, od koder je napisala pismo hčerki, ki je ostala v Rimu. V naslovu od zadaj je zapisala svoje ime po slovensko, kakor je delala ves čas tudi v Rimu.

Ko je hotela na tržaški glavni pošti pri okencu št. 30, oddati priporočeno pismo, jo je tamkajšnja uradnica nahrulila, da je tu Italija in da je Trst italijanski. Vse to je zabelila s kopico psovk in grdih imen na račun Slovencev. V vseh 15 letih njenega bivanja v Rimu Mahničeva nikoli ni doživela primera takega besnega šovinizma, ki je monopol tržaških šovinistov in neofašistov.

Podobnih slučajev je bilo na tržaški pošti že več in smo o nekaterih tudi že pisali. Takih yročekrvnih elementov kot je omenjena uradnica, nam je zapustil fašizem vse preveč po raznih uradih. Zato bi nih elementov kot je omenjena uradteljstvo podvzame potrebne ukrepe, da se očistijo uradi tistih ljudi.

Kdo ovira povratek primorskim železničarjem

Odbor primorskih povratnikov je zopet poslal dve pismi primorskih železničarjev, ki še sedaj morajo vršiti svojo službo v Italiji.

V prvem nam železničarji omenjajo, kako jih je fašizem v letih 1925-26 premeščal v Italijo in koliko prošenj so od tedaj napravili, da bi se vrnili domov. Toda vsakokrat se je glasil odgovor: v Julijski krajini ni prostih službenih mest. Jasno je, da je bil ta odgovor le izgovor za dekret, ki je prepovedal tem tako zvanim drugorodcem nastavitev v Julijski krajini. Prav tako tudi danes ko je demokratična vlada, se odgovor na prošnje vedno glasi: V Julijski krajini ni prostih službenih mest. Čudno, kakor da bi primorski povratniki zahtevali kakšne nove službe. Mar ne vedo gospodje, da primorski povratniki želijo samo povratek na tista službena mesta, s katerih jih je pregnal fašizem.

Pri vsem tem moramo pomisliti, da od 10.000 naših ljudi, ki so bili nasilno premeščeni, jih danes prihaja v poštev le kakih 1000, od teh pa je napravilo samo 140 prošnjo za povratek. Tem bolj čudno je zadržanje oblasti, ki na vse načine ovirajo povratek teh oseb. Nasilno premeščeni železničarji zaupajo v mlado italijansko republiko, predvsem pa se obračajo na ZVU, ki naj tem ljudem prizna pravico povratka, katero jim je odrekal fašizem celih 20 let.

Drugo pismo pa so primorski železničarji naslovili na polkovnika Barnett-a. V pismu železničarji ogorčeno obsojajo ves dosedanji birokratizem in obljube, s katerimi hočejo ovirati in opajati naše železničarje, ki že dve leti čakajo dekretov, da bi se vrnili domov, od koder so jih nasilno pregnali.

Samo na vztrajen pritisk odbora primorskih povratnikov je 21. V. t. l. ravnateljstvo državnih železnic v Rimu opozorilo tukajšnje ravnateljstvo v Trstu, naj dobrohotno pretresa prošnje za povratek na stara službena mesta. Poleg tega se je ravnateljstvo obvezalo, da bo preskrbelo premestitev takoj, ko bo to odobrila ZVU.

Kdo pa vse to ovira?. Naravno ZVU, ki je v svoji noti 190-460 dne 6. II. t. l. izjavila, da bo samo po odobritvi italijanske vlade rešila posamezne prošnje. Dejstvo pa je, da od 1. januarja 1946. do danes ni bilo ugodeno še nobenemu primorskemu železničarju, ki je zaprosil za premestitev. G. polkovnik Barnett zatrjuje, da je treba čakati guvernerja, ki bo o tem odločil. Torej po mnenju g. polkovnika bi morali tudi interniranci v Nemčiji čakati na g. guvernerja, če bi se hoteli vrniti domov. Mar niso bili tudi primorski železničarji internirani v Italiji? Primorski železničarji, ki žele povratek, se obračajo na vse kroge v Italiji in na guvernerja tukajšnjega ozemlja, naj končno reši to žalostno poglavje, ki ga je napisal fašizem.

Pokrajinska zveza ES poziva ZVU

naj napravi konec fašističnim provokacijam

Pokrajinska zveza Enotnih sindikatov opozarja na dogodke preteklega tedna, ki so se dogodili v Trstu in v Tržiču. V Tržiču so reakcionarne fašistične tolpe izzivale in napadle tov. Jordana Pratolonga, poslanca italijanskega parlamenta, ko je v sredo, 13. t. m. prišel iz sedeža Italijanske komunistične partije v Tržiču.

Prav tako opozarja na razbitje spominskih plošč mučenikov iz ulice Ghega in ul. Massima D Azeglio. Tudi te plošče v spominskem parku so razbili s kladivi fašistični elementi, ki so jih tukajšnja sodišča in sodniki obsodili na smešno nizko kazen ali pa so jih celo oprostili, tako da danes ti ljudje nadaljujejo svoje zločinsko delo. Pokrajinska zveza Enotnih sindikatov opozarja vse poštene meščane, 1) da se je okrepila fašistična delavcost, 2) da ni nobenih ukrepov, ki bi temu nevarnemu stanju napravili konec, 3) da policija ne aretira fašističnih provokatorjev in kompromitiranih oseb, ki so zbežale roki pravice v Trst, 4) nesramno pisanje nekaterih tukajšnjih dnevnikov, ki s svojim pisanjem dajejo potuho fašističnim skvadristom, da bi tako izzvali resne nemire. Zaradi tega poziva Pokrajinska zveza Enotnih sindikatov ZVU, ki vzdržuje red in ščiti osebno varnost državljanov, naj z najresnejšimi ukrepi napravi konec temu stanju.

Mladinci so odšli v Jugoslavijo

V petek je prišlo iz Italije 160 pripadnikov Mladinske fronte, ki so potovali v Jugoslavijo na delo. Isti dan je prišlo iz Jugoslavije 50 tržaških pripadnikov Mlade fronte.

Italijanski ujetniki se vračajo iz Jugoslavije

Baje na posredovanje bolzanskega škofa pri jugoslovanskih oblasteh je bilo izpuščenih 174 italijanskih vojnih ujetnikov iz Južne Tirolske, ki so dospeli v petek iz Ljubljane v Trst, kjer so jih začasno nastanili v Silosu. Naslednji dan so nadaljevali pot proti domu.

V torek razprava proti tatovom Unrinega sladkorja

V torek, 19. t. m. bo začela pred višjim zavezniškim vojaškim sodiščem razprava proti železničarjem, enemu članu civilne policije in dvema civilistoma, ki so se udeležili tatvine Unrinega sladkorja konec julija lanskega leta na nabrežinski železniški postaji. Nekatere tatove je sodišče že obsodilo 28. junija t. l., tako da bo sodna razprava v torek prav za prav nadaljevanje razprave, ki se je zaključila 28. junija t. l.

V torek bo na razpravi tudi vlakovodja, ki je proti nagradi 200 000 lir ustavil vlak, tako da so tatovi lahko iz železniškega vagona izpraznili 160 vreč sladkorja.

Na žalost pa tudi s to razpravo še ne bo konec te nečedne zadeve, kajti nekateri soudeleženci te tatvine so še vedno na svobodi ter so bežali celo v Južno Ameriko.

VESTI S PODEŽELJA

PONIKVE NA KRASU

Udarniško delo. Ze ob 7. uri zjutraj so se zbrali mladinci in mladinke iz te lepe kraške vasice na udarniško delo. Cudila sta se sekretar in sekretarka, ker so se izjemoma na delo javili vsi (41 po številu). Bil je lep sončen dan. Mladinke z lestvami na ramah in s čopiči so hitele brisati zastarele nap'se ter izprane od dežja, da pripravijo zidove za nove napise o petletnem planu, o priključitvi itd. Razdelile so si hiše, ulice in po 4 in 4 pridno udarniški delale, da bodo prej končale kot druge. Mladinci pa so imeli nalogo, očistiti vaške poti robide in smeti. Videl si jih z vilami in fovči ter škarjami, kako si se zaganjali v robido, jo klestili in snažili poti, tako da bo popotnik brez skrbi hodil po ponikovskih poteh in mu ne bo treba paziti, da si ne bi raztrgal hlač. Drugi so spet kopali vodnjak.

Veselje je bilo gledati to složnost in zanos mladine. Ko je skupina končala svoje delo, so se zbrali sredi vasi in ubrano zapeli, da se je razlegalo preko kraških hribčkov.

Že popoldan so vedele vse kraške vasi, da so mladinci iz Ponikev udarniško delali, da so čistili vas, da bo imela lepše lice, in prejelo jih je za srce in dušo. Sklicali so sestanke in se domenili, da tudi oni ne bodo zaostali za tovariši mladinci iz Ponikev ter da dobo drugo nedeljo pokazali Ponikovcem, kaj da so. Avberci, Gradenci, Koprivci, Skopeljci, Tomajci, Dutovci naprej na jurš!

MALIJA

V preteklem tednu je v naši vasi delalo na udarniškem delu 67 tovarišev in tovarišic. Napravil so skupno 630 prostovoljnih ur v skupni vrednosti 28.150 lir. Popravili smo že precej poti in očistili vas. Sklenili smo, da bomo čimveč prispevali s prostovoljnim delom, ker vemo, da bomo tako koristili le sebi.

MUMIJAN

S prvim septembrom se bo pri nas pričelo z gradnjo nove šole. Nova šola bo zgrajena na popolnoma novem mestu in po načrtu, ki bo ustrezal vsem zahtevam. Prejšnjo šolo so nam požgali Nemci, ker so v njej našli sledove za partizani. V novo šolo bodo hodili otroci iz osmih vasi. Poučevalo se bo v slovenskem in italijanskem jeziku.

Pred dvema tednoma smo pričeli z gradnjo novega vhoda na pokopališče, kamor je do sedaj vodila le ozka steza. Vse delo se vrši prostovoljno. Vsak dan dela 48 tovarišev, od vsake hiše po eden, ki delajo devet ur dnevno. Napravili bomo sedaj široko cesto, ki bo vodila naravnost od glavne ceste.

Že več kot mesec dni ni deževalo v našem kraju. Občutno je prizadet krompir, enako fižol in koruza. Tudi trta že občuti zadnje dni pomanjkanje vode. Če bo v kratkem prišel dež, se bo grozdje še popravilo in bomo imeli dobro letino in tudi dobro kapljico.

RIHEMBERK

Množične aretacije. V noči od 14. na 15. avgusta je civilna in vojaška policija obkolila hišo tovariša Besednjaka iz Cvetreža, pri kateremu se je sestalo nekaj ljudi. Brez nadaljnega zaslišanja so jih odpeljali na jeepih na sedež civilne policije ter od tam v Gorico.

Med aretiranimi osebami je tudi predsednik in tajnik krajevnega OF odbora, predsednik in tajnik L O ter razni drugi člani naših množičnih organizacij. Pridržanih je bilo skupno 25 ljudi obeh spolov. Zvedeli smo, da so se isti nahajali na praznik 15. t. m. na dvorišču kvesture v Gorici.

Ko so drugi dan vaščani zvedeli o tem dogodku, kateri nas še živo spominja na nekdanje pohode fašistov in kvesture, ko so z dobro znanimi policijskimi vozovi odvažali naše najbolj zavedno ljudi v goriške in tržaške zapore, so se nehote vprašali če se je začela ponovno ona temna doba, proti kateri smo skozi 25 let borili in ki je zapustila pri primorskemu ljudstvu najstrašnejše spomine.

KANAL

Birma, kakor se je nismo želeli. Vernikom je bilo sporočeno, da bo sprejem nadškofa Margottija v petek na praznik Marijinega vnebovzetja ob 10. uri. Toda policijski inšpektor Ozebek je pripeljal nadškofa že prejšnji večer. Ko je bil škof Margotti na varnem v župnišču in je ojačena policija v civilu in v uniformah zastražila župnišče in trg, so bili tudi aretirani tovariši spuščeni na svobodo.

Dva nedomačina sta v hitrici pripravila slavolok, tako da bo vsaj na zunaj nekaj videza o slovesnosti. Ko je naslednje jutro škof Margotti zapustil župnišče, je bilo v špalirju okoli 40 ljudi. Radi bi vedeli, kako je bilo pri srcu škofu Margottiju, ko je videl ta mrzli sprejem, ki se ga niso udeležile množice, kakor je to vedno bilo v navadi. Kakor je prišel, tako je tudi odšel. Policijski avto je nadškofa okrog 4. ure popoldan ponovno odpeljal v Gorico, tako da ni prisostvoval procesiji, ki se je vršila uro poznaje.

Takšne so birme v slovenskih krajih ki jih obsoja, večina zavednega slovenskega ljudstva. Birme, ki se vršijo z velikim policijskem aparatom.

Ugodnosti za člane Enotnih sindikatov STO za letne dopuste v Jugoslaviji

Ministrstvo za finance FLRJ je določilo pod št. 31504 od 26. 7. 1947., da se vse ugodnosti članov enotnih strokovnih zvez Jugoslavije na letnem dopustu priznajo tudi sindikalnim članom, *jugoslovanskim državljanom*, zaposlenim na Svobodnem tržaškem ozemlju in njihovim ožjim svojcem. Te ugodnosti obsegajo:

1) 50%-tni popust voznine na vseh prometnih sredstvih državne eksploatacije (razen v letalih) na potrdilo, da gredo na letni odmor, brez ozira na to, v katerem kraju ga prebijejo in koliko dni v kakem kraju;

2) 25%-tni popust od penzionske cene v počitniških ali zdraviliških državnih gostiščih pri vsaj petdnevnem bivanju v istem kraju; če so državni hoteli zasedeni, velja popust tudi za samo penzionsko hrano;

3) 50 %-tni popust na pristojbinah za bivanje v zdraviliščih, popoln popust pa v ostalih krajih;

4) vsak član sindikata in prav tako tudi njegov družinski član sme uporabiti samo enkrat na leto;

5) če je družinski član tudi zaposlen ter je član sindikata, sme prav tako uporabiti popust samo enkrat na leto — bodisi z objavo, izdano na njegovo ime, bodisi z objavo zakonskega tovariša, očeta ali matere — člana sindikata, izdano za člana sindikata in hkrati za njegove družinske člane, ki imajo pravico do popusta.

Pogoji za te ugodnosti so torej: jugoslovansko državljanstvo in zaposlenost ter članstvo Enotnih sindikatov na STO-ju.

Škandal javnih del pred sodiščem

Poročevalski urad Julijske krajine je izdal sledeče poročilo: Proti kapetanu J. R. Squiru in poročniku D. A. Wildeju, ki sta bila do nedavno častnika na oddelku za javna dela zavezniške vojaške uprave Julijske krajine, se bo začela sodna razprava jutri v petdeljek, 18. t. m. ob 9.30 na vojaškem sodišču za tržaško okrožje v ul. Università št. 8.

Začetek razprave proti ameriškima častnikoma majorju E. H. Richardsonu in kapetanu T. H. Cochercamu bo objavil poveljnik 88. ameriške pehotne divizije.

Koprsko semenišče

bilo skladišče živeža. Narodna zaščita aretirala Don Laborja

Preiskava, ki jo vodi kriminalni oddelek koprske narodne zaščite proti družbi tihotapcev in saboterjev, ki so s svojim delovanjem odtegovali ljudstvu živež in hoteli spraviti ob ugled ljudske oblasti, je dovedla do presenetljivih odkritij.

Koprsko semenišče, ki bi moralo služiti pač svojim duhovnim namenom, je dejansko bilo le skladišče črnoborzijancev in saboterjev. V semenišču so organi kriminalnega oddelka našli: 20 q in 36 kg bele moke, bele koruze 80 kg, rumene koruze 20 q in 57 kg, koruzne moke 225 kg, fižola 422 kg, pšenice 688 kg, mila 283 kg, kavinega nadomestka 70 kg, sladkorja 53 kg, olja 96 kg, masti 59 kg, slanine 19 kg, konserv 161 kg, vojaškega prepečenca 84 kg in 55 kg marmelade. Poleg tega blaga pa so bile skrite še jestvine, ki pa so deloma že pokvarjene. Značilno je, da so vsi prebivalci semenišča imeli živilske nekaznice in poleg tega so dobivali še določene dodatke nekaterih živil. Tako je upravnik poslal prošnjo na odsek za prehrano dne 4.3 t. l. in na podlagi te prošnje je semenišče dobilo za 80 ljudi: 1 q krušne moke, 1 q koruzne moke, 10 kg sladkorja, 5 kg mila. Vse te dodatne količine so dobivali vsak mesec. V kuhinji semenišča so poleg tega še odkrili 30 kg novcev po 20 cent in 50 cent italijanske valute. Medtem ko velik del Istranov nima pohištva, ker jim je fašizem zažgal veliko vasi, je v semenišču v neki sobi bilo nakopičeno pohištvo, ki pa je bilo že vse razjedeno od črvov. Poleg tega pa je bilo tam še na desetine neuporabljenih žimnic. V knjižnici so našli tudi 107 kg ementalskega sira, 160 kg fižola in 374 kg bele moke.

Sedaj se pa od upravnika semenišča dona Laborja pa do zadnjega semeniščnika vsi skupaj izgovarjajo, da niso ničesar vedeli o vsem tem skritem živežu. Don Labor celo trdi, da mu ni ničesar znanega o tem, da bi moral prijaviti oblastem količino racioniranih živil. Pri tem pa pozablja, da se bili tudi v zvezi s tihotapsko družbo, ki so bili v njej udeleženi tudi esuli v Trstu. Seveda so vsi ti izgovori kaj jalovi. Zaradi tega je narodna zaščita aretirala dona Laborja, ker je očitno, da je mož odgovoren za vse, kar se je dogajalo v semenišču.

Protestna stavka v Javnih skladiščih

Ravnateljstvo Javnih skladišč je samovoljno odpustilo 50 delavcev. Med temi delavci je tudi član tovarniškega odbora.

Zaradi tega je delavstvo včeraj med 10. in 11. uro v znak protesta stavkalo. V spomenici pa, ki so jo poslali ravnateljstvu Javnih skladišč, ostro ugovarjajo proti načinu postopanja s strani direkcije. Nadalje zahtevajo, da se ob vsaki priliki izvršijo vsi tisti ukrepi, ki so potrebni, da se pravice delavstva zaščitijo. Prepis spomenice so poslali tudi ZVU in OOSS.

Odpust je delavstvo zelo razburil, saj pomeni tak postopek kršitev pridobitev delavstva na sindikalnem polju. V spomenici zahteva delavstvo, da se tovarniški odbor stalno obvešča o vsem, kar namerava ravnateljstvo storiti proti nameščenstvu.

Če so pa odpusti res potrebni, tedaj se mora o tem obvestiti tudi tovarniški odbor. S samovoljo se mora prenehati, vse se mora izvršiti rednim potom.

Predstavniki delavstva in uradništva zaključujejo svojo spomenico z ugotovitvijo, da se morajo odpustiti, če že ni drugega izhoda, najprej oni, ki niso to rojeni. Takoj pa se mora preklicati odpust člana tovarniškega odbora.

Gradeški župan - general

Z veljavnostjo od 8. avgusta 1947 je bil imenovan za predsednika občine Gradež general ing. Giovanni Corte.

Policaja - zaljubljenca sta odkrila hišo sestankov

Policija, oddelek za zaščito morale, je zvedela, da v gostilni Zuljan v ul. Castagnetto ni vse v redu in da je tam tajno shajališče več ali manj zaljubljenih parov. Zato sta se en policaj in ena policajka preoblekla v civilno obleko in šla tja kot da bi bila dva zaljubljenca.

Ko se je gostilničar za hip oddaljil, sta neprava zaljubljenca vdrla v posebno sobo v prvem nadstropju in tam zalotila neko žensko v družbi zavezniškega vojaka, ki sta bila sama in v temi. Pri zaslišanju je ženska priznala, da je bila že večkrat tam in da se plača po 1500 lir za noč ali po 500 lir na uro. Povedala je tudi, da ima soba posebno napravo zvoncev, ki javijo v pritličje, kdaj je treba ugasniti luč. Na podlagi teh izpovedi je policija aretirala gospodarja Antona Vladiča, da bo tudi on sedel v temni sobi, vendar v manj prijetni družbi.

Kupil je vreče za hlače

Pred dnevi je 18-letni Napolitanec Sasso Vincenzo iz ul. Orologio 4 ponudil nekemu Steliju di Pasquale dvojne hlače za 6400 lir. Stelio si je hlače ogledal in pristal na kupčijo. Plačal je pogojeno svoto, vzel zavoj in krenil proti domu. Ko je doma odprl zavoj, se je nemalo začudil, ker je našel namesto hlač le tri stare vreče. Napolitanec mu je pri kupčiji naglo premenjal zavoj s hlačami z drugim, kjer so bile vreče. Kupec je nepoštenega prodajalca naznanil policiji, ki ga je spravila pod ključ zaradi sleparije.

Vrata so ji odnesli

Vratarica v ul. Zonta št. 2 Beatrice Giorgetti je bila pred dnevi odsotna iz svojega stanovanja od 9 do 13.30. Ko se je vrnila, je ugotovila, da so neznani tatovi odnesli med tem časom vrata njenega stanovanja, polovico okna, nekaj kosov od štedilnika in neko drugo okno s stopnišča. Pri tej svojevrstni tatvini ima vratarica nad 8000 lir škode.

Požar pri sežanski smodnišnici

V bližini sežanske smodnišnice je izbruhnil v četrtek popoldne požar, ki se je razširil na precej veliki ploskvi. Gasilci so takoj prišli na mesto in po poldrugournem delu se jim je posrečilo omejiti požar ter preprečiti večjo nesrečo in škodo.

Pri kopanju se je utopila

Na Veliki Smaren se je utopila v kopališču Cedas v Barkovljah 36-letna Gruden Stefanija iz ul. Bonafatta 4. Ze mrtvo so prepeljali okrog 19. ure v mrtvašnico glavne bolnice zaradi zdravniškega pregleda.

Smrtna nesreča tržaškega planinca

Di Maria Vittorio iz ul. S. Maurizio 9 in njegov prijatelj Gobbo Sergio, oba člana CAT-a iz Trsta, sta šla za nekaj dni na počitnice v Ovčjo vas v Kanalski dolini.

Ko sta se pretekli torek spuščala z vrvjo z neke police v Spikovi skupini, se je zgoraj odtrgal večji kamen in udaril Di Maria po glavi, da je zdrknil navzdol in se zapičil v neko razpoko. Na klice na pomoč obeh tovarišev so se odzvali nekateri plezalci iz zavetišča Pellarini. Skupaj z drugimi ljudmi so se vso noč trudili, da bi rešili ponesrečenca, kar se jim je končno posrečilo. Težko ranjenega so prenesli v Ovčjo ves, kjer pa je v sredo ob 13. uri, skoro 24 ur po nesreči, podlegel dobljenim poškodbam.

Vsi tržaški planinci žalujejo za pokojnim tovarišem in predsednik CAT-a je prišel že v sredo v Ovčjo ves, da bi uredil vse potrebno za prevoz trupla v Trst.

KOLEDAR

Nedelja, 17. avgusta
Liberat, Milica
Sonce vzhaja ob 6.06, zahaja ob 20.07. Dolžina dneva 14.01.
Jutri 18. avgusta
Helena, Bronislava

Spominski dnevi

1944: *so partizanske enote XVII. divizije odbile sovražno kolono pri Zapotoku.*

Naša stvar je učiti in učiti se, prizadevati si nakopičiti čimveč znanja, kajti pomembna družbena gibanja so tam, kjer je znanje, in sreča bodočega človeštva je samo v znanju (Cehov).

Preskrba

Trgovci, katerim se je pokvaril koruzni zdrob zadnje dobitve, naj to takoj sporočijo nadzorništvu za prehrano pri občinskem prehranjevalnem uradu, tel. 45-28.

Sestanek SIAU

V ponedeljek, 18. t. m. ob 20.30 bo v veliki dvorani krožka «Tomažič» (ul. Dei Leo 6) sestanek III. rajona SIAU. Govoril bo tov. Kenda o politični situaciji.

Ustanovitev novega prosvetnega društva

Vas Prebenek v Istri ustanavlja novo prosvetno društvo, ki bo nosilo ime po padlem borcu in bivšem pevovodji Jožetu Rapotcu. Ob tej priliki bodo nastopili z igro v 3 dejanjih «Dva prstana». Pri prireditvi bodo sodelovala sosednja prosvetna društva. Prireditev, ki bo danes s pričetkom ob 16. uri, sledi prosta zabava.

Fizkulturni miting

priredi danes, 17. avgusta klub Narodne zaščite v Kopru s pričetkom ob 15. uri.

Nižja gimnazija v Hrpeljah

Ravnateljstvo nižje gimnazije Hrpelje-Kozina spoorča, da se bo vršil sprejemni izpit za I. razred gimnazije v torek, 2. septembra 1947 dopoldne. Učenci, ki niso priložili prošnji spričevala in rojstnega lista, ne bodo mogli k izpitu. Vpisovanje v I. razred bo istega dne.

Popravni izpiti bodo 9., 10. in 11. sept. Dijaki naj priložé prošnji, kolkovani s kolkom 30 lir, šolsko spričevalo leta 1946-47. Istočasno bo vpisovanje v 2., 3. in 4. razred nižje gimnazije.

Nakazilo gumijastih plaščev za kmetijske vozove

Kmetijsko nadzorništvo ponovno obvešča kmetovalce, da ima na razpolago količino gumijastih plaščev za sprednja kolesa traktorjev Mineapolis in za kmetijske vozove velikosti 500/15 in 550/16. Prošnje naj se vložijo do 30. t. m. Cena za komad je 21.000 lir iz skladišča v Trstu.

Kmetijska vinarsko-sadjarska šola v Škocijanu pri Kopru

V septembru se bo pričel na vinarsko-sadjarski šoli v Skocijanu pri Kopru dvoletni kmetijski tečaj.

Namen tečaja je, da seznani sinove in hčere naših kmetovalcev z znanstvenimi pridobitvami v kmetijstvu, da jih usposobi za poklic kmetijskega ekonoma, odnosno, da jim da možnost, da po končanih študijah nadaljujejo študij na srednji in nato na visoki šoli za kmetijstvo.

V dopolnitev razpisa za vpis v šolo sporoča uprava, da se v prvi letnik lahko vpišejo tudi dekleta, ki so dopolnila 16. leto. Zaradi na šoli pripravljen poseben internat in posebno žensko nadzorstvo. Učna snov bo ista kakor za fante, in sicer: splošni in strokovni predmeti, iz katerih bodo morale polagati izpite.

Ravno tako kakor fantje bodo dekleta po končanem dvoletnem študiju dobila stalno zaposlitev v državnem ali zadružnem sektorju.

Za hrano in stanovanje bo preskrbljeno v šolskem internatu. Mesečna oskrbovalnina znaša 2500 lir mesečno. Oskrbovalnina se lahko zniža na polovico ali na četrtino, če se gojenec ali gojenka ne nahaja v takem gmotnem položaju, da bi lahko plačal celotno navedeno vsoto.

Prošnji za sprejem je treba priložiti:

1) rojstni list,
2) zadnje spričevalo,
3) potrdilo davčne uprave o višini dohodkov in velikosti posestva,
4) potrdilo o vedenju prosilca med okupacijo.

Vsi dokumenti morajo biti potrjeni od krajevnega ljudskega odbora.

Pevski koncert v Škrbini

Mladina in prosvetno društvo «Pino Tomažič» priredita danes, 17. t. m. ob 14.30 pevski koncert. Po koncertu sledi ples na novozgrajenem plesišču z bogatim srečolovom. Igrala bo tudi godba iz Prvačine. Za okrepčila bo poskrbljeno.

Dijaški dom v Ajdovščini

Vprašalne pole za sprejem v dijaški dom se sprejemajo do 25. avgusta t. l.

DAROVI IN PRISPEVKI

Za otroke v počitniških kolonijah je doraval tov. Martellanc Sebastjan iz Bukovice lir 1000. Iskrena hvala!

Po končanem dnevnem delu je skupina delavcev tvrdke «Kumina» zbrala 1188 lir za politične pripornike.

Radijski spored

v nedeljo, 17. avgusta

TRST II

7.30 Koledar — Jutranja glasba. 7.45 Napoved časa in poročila. 8.00 Kmetijska oddaja. 10.00 Prenos maše iz Sv. Justa. 11.15 Klasična glasba. 11.30 Pridiga. 11.45 Glasbeni kaleidoskop. 12.45 Napoved časa in poročila. 13.00 Vinski motivi. 13.30 Koncertni pester spored. 14.15 Predavanje. 14.28 Citanje sporeda. 16.30 Otroška oddaja. 17.00 Nedeljska popoldanska glasba. 18.15 Folklorno predavanje. 18.30 Motivi iz znanih oper in operet. 19.15 Slovenske pesmi. 19.45 Napoved časa in poročila. 20.00 Simfonična glasba. 21.00 Glasba po željah. 21.30 Vesela ura. 22.00 Glasbeni intermezzi. 22.15 Klavirski koncert Liljan Carena. Sonata lahka glasba. 23.00 Večerna glasba. 23.15 Napoved časa in poročila. 23.30 Citanje sporeda. 23.35 Polnočna glasba.

Odg. urednik DUSAN HRESCAK
Tisk Stabilimento Tip. Triestino

Dr. GAETA, zobozdravnik
Izdeluje proteze v jeklu, zlatu, kavčuku in plastiki. Največja garancija. Sprejema od 10. do 12. in od 13. do 19. (Govori slovenski)
TRST, ul. Torre Bianca 43
(vogal ul. Carducci)

MALI OGLASI

NAPRODAJ so prazni že rabljeni sodi od 300 do 3800 litrov pri Pignacco, Gorica, Korso Roosevelt 33.
SLOVENSKI PROFESOR ... opremljeno sobo pri slovenski družini. Ponudbe pod «Madon» na upravo «Primorskega dnevnika».

OBVARUJE, OMEHČA IN DAJE SIJAJ VAŠEMU OBUVALU

BRZOJAV
Blagovolite, gospa, zahtevati vedno izdelke, ki nosijo podpis
AMATO BREZAR
Zaščitna znamka zamorec
Pazite se imitacij!

Denarnico z dokumenti
na ime Dežman Polde sem izgubil. Poštenega najditelja naprošam, da jih odda proti nagradi v upravi «Primorskega dnevnika».

UVOD
UVOZNI IN IZVOZNI ZAVOD z o. j.
TRST
UL. CICERONE 8
TELEFON 56-88 - 29-306 - 80-00 - 51-75
Trgujemo na debelo z vsakovrstnim blagom

Nekaj za staro in mlado
Kino na Općinah
predvaja DANES v nedeljo, 17. t. m. z začetkom ob 16. uri in v ponedeljek ob 19. ameriški velefilm v naravnih barvah
Robin Hood
Srednjeveški prizori drzovitega ljudskega tribuna. Dogodki na zgodovinski podlagi v križarskih vojnah pogrešanega Riharda Levjesrčnega. Igra ERROL FLYN.
Oglejte si ga vsi! Pripeljite vaše malčke.

ZPP v STANJELU PRIREDI v NEDELJO, 24 AVGUSTA
ples na prostem
Igrala bo godba iz PRVAČINE. VABLJENI VSI!

TRŽAŠKI VELESEJEM
RAZSTAVA INDUSTRIJSKIH IN OBRTNIŠKIH IZDELKOV.
27. september - 11. oktober 1947
POJASNILA: Informacijski urad velesejma, Trst, ul. C. Ghega 2, tel. 85-90

UL. G. VASARI 10
TRGOVINA ČEVLJEV
TREVISAN
VELIKA RAZPRODAJA *vseh vrst LETNIH ČEVLJEV in SANDAL z* 20% POPUSTOM
UL. G. VASARI 10

FIRESTONE
INTERNATIONAL COMPANY U. S. A.
Avtomobilske gume
za kamione in avtomobile imamo na razpolago v velikih množinah v prosti luki v Trstu. — Blago se lahko izvaža.
Sledeče velikosti:
Avtomobili: 550-15, 550-16, 600-16
Kamioni: 825-20, 900-20, 100-20, 1100-24
Vsa pojasnila daje zastopnik:
Tvrdka Giovanni ZALUKAR & Co., Trst
ul. Galatti 22. Palača SAIMA, tel. 59-91 - brzojav Zalukar Trst.

Kmetovalci!
KRMO za živino in vse kmetijske potrebščine
VAM NUDI PO UGODNIH CENAH
KMETIJSKA NABAVNA IN PRODAJNA ZADRUGA z. o. j. v TRSTU
UL. S. MERCADANTE 4 TELEF. 88-19
(POLEG KNJIGARNE STOKA)

Velika likvidacija modelov po ZNIŽANIH cenah
KRZNARSTVO
ZILIOTTO
TRST, UL. TRENTO 11 TELEFON 29374